

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ԻՆՆ ԱՄԻՍՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ՀՀ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ

2012 թվականի առաջին ինն ամիսների փաստացի տվյալների ամփոփումը ցույց տվեց, որ չնայած համաշխարհային տնտեսության տեմպերը տարվա երկրորդ եռամսյակում դանդաղում են, սակայն ՀՀ տնտեսական ակտիվության աճի լավատեսական սպասումները շարունակվել է՝ հանգեցնելով մակրոտնտեսական իրավիճակի զգալի բարելավման: Այս զարգացումները հիմնականում պայմանավորված էին ՀՀ կառավարության կողմից իրականացվող տնտեսության արտահանելի հատվածի առաջանցիկ աճին ուղղված ակտիվ տնտեսական քաղաքականությամբ, ինչպես նաև ՀՀ գործընկեր երկրների հիմնական մասում դանդաղող, սակայն դեռևս էական տնտեսական աճի դրսևորմամբ:

Վերոնշյալ զարգացումների պայմաններում տնտեսական ակտիվության ցուցանիշը ցուցաբերել է շարունակական աճի միտում՝ տարվա առաջին ինն ամիսներին կազմելով 7.6%: Շարունակել է աճել նաև արտաքին առևտրաշրջանառությունը՝ հիմնականում արտահանման աճի բարձր տեմպերի պահպանման պայմաններում: 2012 թվականի սեպտեմբերին 12 ամսյա գնաճը կազմել է 2.5%՝ գտնվելով տատանումների թույլատրելի միջակայքի ստորին մակարդակում: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ արձանագրվել է պետական բյուջեի եկամուտների անվանական 4.2% աճ, իսկ ծախսերի գծով արձանագրվել է 1.2% աճ: Այսպիսով երրորդ եռամսյակի արդյունքներով հարկաբյուջետային քաղաքականությունը ամբողջական պահանջարկի վրա թողել է որոշալի զսպող ազդեցություն:

Համախառն պահանջարկ¹: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին վերջնական սպառումն իրական արտահայտությամբ աճել է 6.4%-ով: Վերջնական սպառման կառուցվածքում պետական և մասնավոր սպառման տեսակարար կշիռները 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին կազմել են համապատասխանաբար 12.6 և 87.4 տոկոս, ընդ որում պետական սպառումը նախորդ տարվա համեմատ իրական արտահայտությամբ նվազել է 2.6%-ով, իսկ մասնավորը աճել է 7.8%-ով:

Կապիտալ ներդրումները իրական արտահայտությամբ կրճատվել են 14.6%-ով հիմնականում մասնավոր ներդրումների կրճատման հաշվին, ինչը կրճատմանը նպաստել է 10.1 տոկոսային կետով: Մասնավոր ներդրումների կրճատումը հիմնականում համապատասխանում է շինարարության ոլորտի զարգացումներին:

¹ Այս հատվածում բերված ցուցանիշները ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատականներն են:

2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին ապրանքների և ծառայությունների զուտ արտահանումը դրական նպաստում է ունեցել համախառն պահանջարկի աճին՝ կազմելով 3.4 %:

Համախառն առաջարկ: 2012 թվականի հունվար սեպտեմբերին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ գրանցվել է տնտեսական ակտիվության (SUS)² 7.6% աճ: Ընդ որում, տնտեսական ակտիվությանն ամենամեծ նպաստումն է ունեցել ծառայությունների (3.6 տոկոսային կետ³) համախառն թողարկման իրական աճը: Դրական նպաստում են ունեցել նաև գյուղատնտեսության (2.3 տոկոսային կետ) և արդյունաբերության (2.0 տոկոսային կետ) համախառն թողարկումների իրական աճերը: Տնտեսական ակտիվության բացասական ազդեցություն ունեցել է միայն շինարարությունը՝ 0.3 տոկոսային կետով:

Աղյուսակ 1. 2010-2012 թվականների հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին տնտեսության ճյուղերի իրական աճերը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի նկատմամբ

	2010	2011 ⁴	2012 ⁵
Արդյունաբերություն	6.8	14.2	9.5
Գյուղատնտեսություն	-21.6	16.7	10.7
Շինարարություն	3.2	-14.5	1.0
Ծառայություններ	4.6	4.0	6.0
Զուտ անուղղակի հարկեր	20.4	2.6	5.0
Համախառն ներքին արդյունք	1.8	4.4	6.8

Արդյունաբերություն⁶: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին արձանագրվել է արդյունաբերական արտադրանքի ծավալի 11.6% իրական աճ: Վերջինիս հիմնականում նպաստել է մշակող արդյունաբերության 9.3% աճը: Մշակող արդյունաբերության աճը էապես պայմանավորված էր խմիչքների արտադրության 28.1%, հիմնային մետաղների արտադրության 11.2% և սննդամթերքի արտադրության 4.5% աճերով: Հատկանշական է, որ նախորդ տարվա համեմատությամբ աճել է նաև նշված ճյուղերի արտադրանքի իրացման մեջ արտահանման մասնաբաժինը:

² 2011 թվականից ՀՀ Ազգային վիճակագրական ծառայությունը ամսական ՀՆԱ-ից անցում է կատարել SUS-ի հաշվարկմանը: Ի տարբերություն Ազգային հաշիվների մեթոդաբանությամբ հաշվարկվող ՀՆԱ ցուցանիշի (որն ունի եռամսյակային և տարեկան պարբերականություն) ամսական SUS-ը բնութագրում է տնտեսությունում ապրանքների և ծառայությունների թողարկման ծավալների փոփոխությունը, այլ ոչ թե ավելացված արժեքի փոփոխությունը: Բացի այդ, ամսական SUS-ը չի ընդգրկում արտադրանքի զուտ հարկերը և ֆինանսական միջնորդության անուղղակիորեն չափվող ծառայությունները (ՖՄԱԶԾ), որոնք ներառվում են եռամսյակային և տարեկան ՀՆԱ-ի արտադրական եղանակով հաշվարկներում:

³ SUS-ի աճին ճյուղերի նպաստումները ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատականներն են:

⁴ ՀՆԱ ենթաճյուղերի ավելացված արժեքների իրական աճերը ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատականներն են՝ հաշվարկված ՀՀ ԱՎԾ կողմից հրապարակված ՀՆԱ ենթաճյուղերի իրական աճերի NACE 1 և NACE 2 դասակարգիչին համապատասխանող ցուցանիշների հիման վրա:

⁵ 2012թ. առաջին ինն ամիսների ՀՆԱ-ի և ճյուղերի ավելացված արժեքների ցուցանիշները ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատականներն են:

⁶ Այստեղ և հետագա շարադրանքում ներկայացված են ճյուղերի համախառն թողարկումների իրական ծավալների ինդեքսները:

Հաջորդ խոշոր նպաստումն է ունեցել հանքագործական արդյունաբերությունը՝ կազմելով 2.8 տոկոսային կետ, աճելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ 15.7%-ով:

Էլեկտրաէներգիայի արտադրության երկնիշ իրական աճի ցուցանիշը (իրական աճը 13.5%)՝ պայմանավորված է ՋԷԿ-երում իրականացված բարձր ներդրումների արդյունքում արտադրված էլեկտրաէներգիայի արտադրության բարձր աճով և համահունչ է տնտեսության ակտիվության աճին:

Բարձր աճ է արձանագրել ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում ենթաճյուղը՝ աճելով նախորդ տարվա նկատմամբ 34.6%-ով: Այս ենթաճյուղի աճը պայմանավորված է թափոնների հավաքում, մշակում, ոչնչացում, վնասազերծում և նյութերի վերականգնում ենթաճյուղի 2.6 անգամ աճով:

Արդյունաբերական արտադրանքի իրական աճի վրա բացասական ազդեցություն են ունեցել քիմիական նյութերի և արտադրատեսակների (իրական անկումը 11.5%), հագուստի և մանածագործական արտադրատեսակների արտադրությունները (իրական անկումը՝ համապատասխանաբար 9.8% և 34.5%), պոլիգրաֆիական գործունեությունը, գրառված կրիչների բազմացումը՝ 3.7%, պատրաստի մետաղե արտադրատեսակների արտադրությունը՝ 4%, էլեկտրական սարքավորանքի արտադրությունը՝ 8.7%, ոսկերչական արտադրատեսակների արտադրությունը՝ 12.5 %:

Գյուղատնտեսություն

2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին գյուղատնտեսության և ձկնորսության համախառն թողարկումն իրական արտահայտությամբ աճել է 10.7%-ով⁷, որը պայմանավորված է հիմնականում բուսաբուծության 16.9% աճով: Անասնաբուծության ճյուղում աճի համեստ ցուցանիշներ են գրանցվել: Ձվի, կաթի և մսի արտադրության ենթաճյուղերը աճել են՝ համապատասխանաբար 3.4, 2.7 և 0.7 տոկոս: Ձկնորսությունն իրական արտահայտությամբ աճել է 23.8%-ով:

Շինարարություն

Ֆինանսավորման բոլոր աղբյուրների հաշվին իրականացված շինարարության ծավալները 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին կազմել են 263.2 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածի նկատմամբ նվազելով 2.0%-ով, իսկ շինմոնտաժային աշխատանքները՝ 232.2 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածի

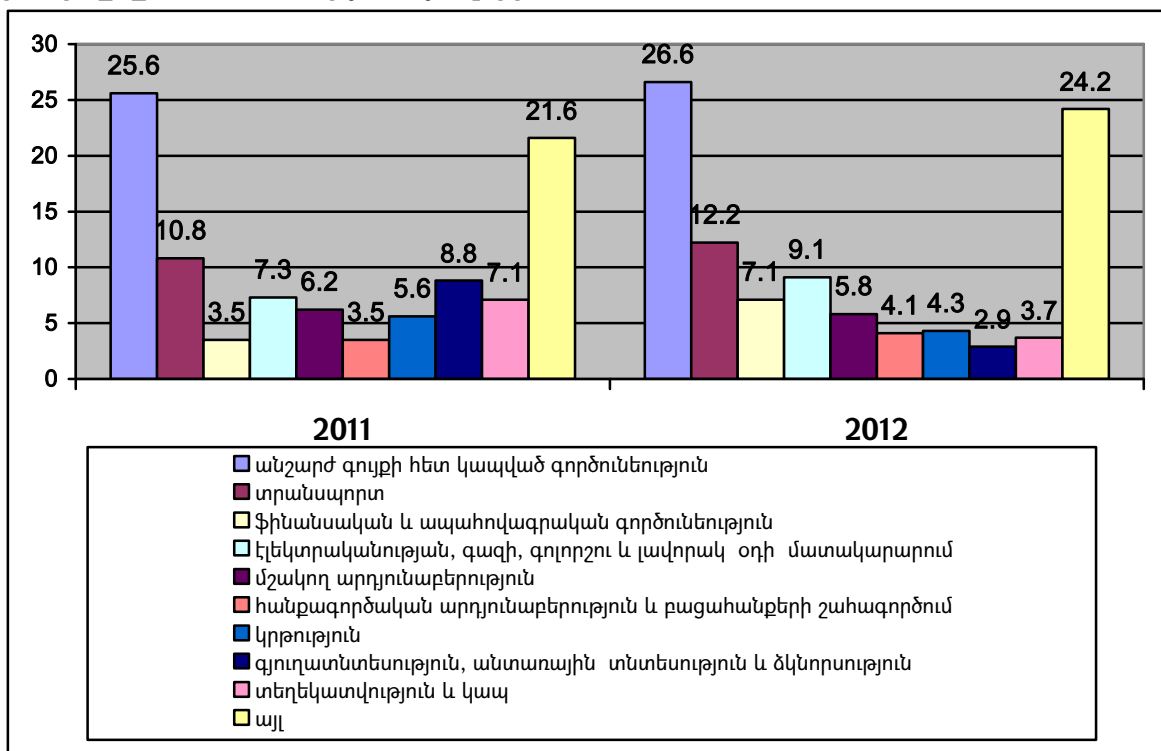
⁷ Ենթաճյուղերի նպաստումների ցուցանիշները այս և հաջորդ ճյուղերի համար հաշվարկվել են ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից՝ ՀՀ ԱՎԾ ամսական ցուցանիշների պաշտոնական հրապարակումների հիման վրա:

նկատմամբ իրական արտահայտությամբ աճելով 3.9%-ով: Շինարարության ծավալների անկմանը հիմնականում նպաստել է մարդասիրական օգնության միջոցների հաշվին իրականացված շինարարության 79.7% կրճատումը: Ազդեցություն է ունեցել նաև պետբյուջեի միջոցների հաշվին իրականացված շինարարության ծավալների 11.5%-ով կրճատումը:

Ի տարբերություն նախորդ տարի ցուցաբերած միտումների բնակչության միջոցների հաշվին իրականացվող շինարարության ծավալը իրական արտահայտությամբ աճել է 41.6%-ով՝ դրական նպաստում ունենալով շինարարության իրական ծավալներին: Դրական նպաստում են ունեցել նաև միջազգային վարկերի և համայնքների միջոցների հաշվին իրականացված շինարարության ծավալների աճը, որոնք համապատասխանաբար կազմել են 21.1% և 16.3%:

Ըստ տնտեսության ճյուղերի շինարարությունը հիմնականում ուղղված է եղել անշարժ գույքի հետ կապված գործունեությանը, տրանսպորտին և ֆինանսական և ապահովագրական գործունեությունը, որոնց բաժինը շինարարության ծավալներում կազմել է համապատասխանաբար 26.6%, 12.2% և 7.1%: Մեծ չափով (6.0 և 3.4 տոկոսային կետեր) նվազել են գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն, ինչպես նաև տեղեկատվություն և կապ գործունեության տեսակներին ուղղվող շինարարությունների մասնաբաժինները: Աճել են ֆինանսական և ապահովագրական ու էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարման գործունեության տեսակներին ուղղվող շինարարության ծավալները: (տե՛ս Գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1. 2011-2012թթ հունվար-սեպտեմբերին շինարարության ծավալների մասնաբաժինը՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի

Ծառայություններ և առևտուր: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին մատուցված ծառայությունների ծավալը նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածի նկատմամբ իրական արտահայտությամբ աճել է 11.2%-ով, որին հիմնականում նպաստել է (5.3 տոկոսային կետով) ֆինանսական գործունեության 23.6% աճը և մշակույթի, զվարճությունների և հանգստի 73.2% աճը: Ինչպես նաև նպաստել է տրանսպորտի, տեղեկատվության և կապի ծառայությունները, որոնք համապատասխանաբար աճել են 7.8 և 4.4%-ով:

2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին առևտրի շրջանառությունն ընթացիկ գներով կազմել է 1440.9 մլրդ դրամ, որը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ, համադրելի գներով, աճել է 2.9%-ով, որին հիմնականում նպաստել է մանրածախ առևտրի աճը (1.2 տոկոսային կետ):

Տրանսպորտ և կապ: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին հանրապետությունում ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտով բեռնափոխադրումների ծավալը 2011 թվականի համապատասխան ժամանակաշրջանի համեմատ աճել է 5.8%-ով: Այն պայմանավորված է հիմնականում մայրուղային խողովակաշարային տրանսպորտի 21.1%, երկաթուղային տրանսպորտի բեռնափոխադրումների 7.8% աճով: Ընդ որում, երկաթուղային տրանսպորտով բեռնափոխադրումների աճը պայմանավորված է ներհանրապետական փոխադրումների բարձր 15% աճով:

2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին կապի ծառայություններից ստացված հասույթը նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակաշրջանի նկատմամբ աճել է 2.4%-ով:

Գներ և սակագներ: 2012 թվականի սեպտեմբերին նախորդ տարվա նույն անսվա նկատմամբ արձանագրվել է 2.5% գնաճ, որը հիմնականում պայմանավորված է եղել պարենային ապրանքների (ներառյալ ոգելից խմիչք և ծխախոտ) գների 1.8% (նպաստումը գնաճին՝ 1 տոկոսային կետ) նվազմամբ, ոչ պարենային ապրանքների գների 5.7% (նպաստումը գնաճին՝ 0.9 տոկոսային կետ) և ծառայությունների սակագների 2.1% (նպաստումը գնաճին՝ 0.6 տոկոսային կետ) աճով: Ցածր գնաճային միջավայրը պայմանավորվել է գերազանցապես պարենային ապրանքների գների անկմամբ, որի կառուցվածքում էլ զգալի նվազում է դիտվել գյուղատնտեսական ապրանքների (մասնավորապես՝ «Բանջարեղեն և կարտոֆիլ» և «Միրգ» ապրանքախմբերի) գներում: Սակայն ներքին գների վրա ազդեցություն է ունեցել նաև ցորենի միջազգային գների աճը՝ հանգեցնելով «Հացամթերք» ապրանքախմբի գների աճին: Չնայած տարվա անցած ինն ամիսների արդյունքներով 12-ամսյա գնաճը դեռևս պահպանվում է տատանումների թույլատրելի միջակայքի ստորին սահմանին մոտ մակարդակում, այնուամենայնիվ, կանխատեսվող հորիզոնում արտաքին և ՀՀ տնտեսությունների կողմից ակնկալվում են որոշակի գնաճային ազդեցություններ ներքին գների վրա:

2012 թվականի սեպտեմբերին միջին գնաճը կազմել է 2.3%, որը հիմնականում պայմանավորված էր պարենային ապրանքների (ներառյալ ոգելից խմիչք և ծխախոտ) գների 1.9%, ոչ պարենային ապրանքների գների 4.2% և ծառայությունների սակագների 2.1 % աճով:

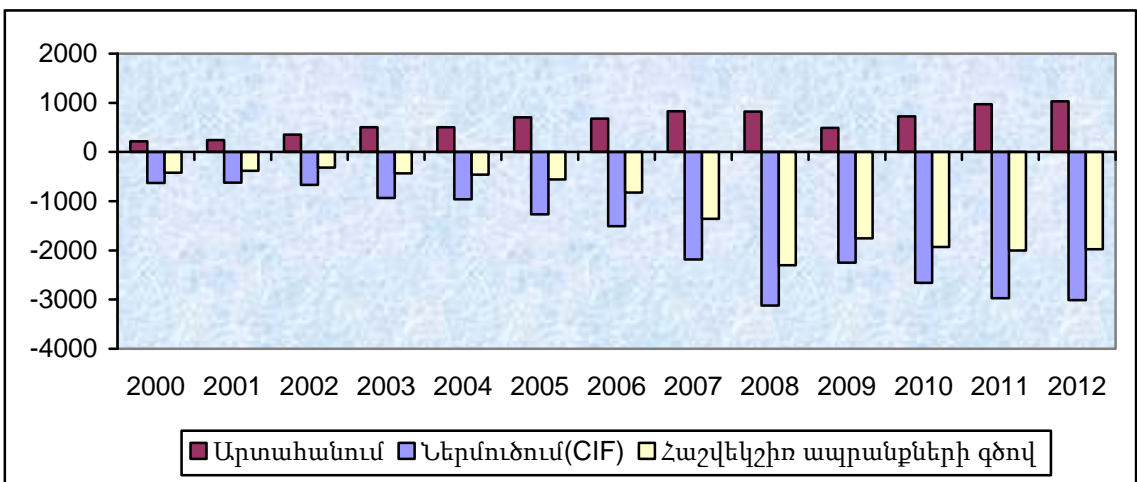
Աշխատանքի շուկա: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին պաշտոնապես գրանցված գործազուրկների թվաքանակը հանրապետությունում նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ նվազել է 12.6%-ով կազմելով 65.6 հազ. մարդ:

2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին միջին ամսական անվանական աշխատավարձը 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածում գրանցված ցուցանիշի նկատմամբ աճել է 5.3%-ով և կազմել 118225 դրամ: Միջին ամսական անվանական աշխատավարձի ցուցանիշները պետական և ոչ պետական հատվածներում աճել են 4.6% և 5.6%-ով՝ կազմելով համապատասխանաբար 94721 և 145532 դրամ: Իրական աշխատավարձը 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել է 2.9%-ով:

Արտաքին հարված: Շարունակում են արտահայտվել << կառավարության արտահանման խթանման ուղղությամբ քաղաքականության դրական արդյունքները՝ նպաստելով տնտեսության արտաքին հատվածի բարելավմանը: Արտաքին պահանջարկի և արտահանման աճի հետ մեկտեղ տարեսկզբից ավելացել են նաև Հայաստան ներհոսող տրանֆերտները⁸ և գործոնային եկամուտները՝ նպաստելով ընթացիկ հաշվի պակասուրդի կրճատմանը:

Արտաքին առևտուր⁹: 2012 թվականի առաջին ինն ամիսներին ապրանքների գծով արտաքին առևտրի բացասական մնացորդը (տե՛ս Գծապատկեր 2) կազմել է 1977.6 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա համեմատ նվազելով 1.2%-ով¹⁰:

Գծապատկեր 2. Առևտրի հաշվեկշռի դինամիկան հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին (մլն ԱՄՆ դոլար)

⁸ << բանկերի միջոցով ֆիզիկական անձանց անուսով արտերկրներից ոչ առևտրային բնույթի փոխանցումների ներհոսքը ընթացիկ տարվա ինն ամիսներին նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածի համեմատ աճել է 8.6%-ով:

⁹ Արտահանումը՝ ՖՕԲ, ներմուծումը՝ ՍԻՖ գներով:

¹⁰ Արտաքին առևտրի հաշվեկշիռը՝ արտահանումը և ներմուծումը հաշվարկած ՖՕԲ գներով, 2012 թվականի առաջին ինն ամիսներին կազմել է 1514.1 մլն ԱՄՆ դոլար:

Արտաքին ապրանքաշրջանառությունը 2012 թվականի առաջին ինն ամիսների արդյունքներով կազմել է 4041.6 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա համեմատ աճելով 2.4%-ով: Հաշվետու ժամանակահատվածում տեղի է ունեցել դոլարային արտահայտությամբ արտահանման և ներմուծման ծավալների աճ. արտահանումն աճել է 6.0%-ով՝ կազմելով 1032.0 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ ներմուծումը՝ 1.2%-ով և կազմել է 3009.6 մլն ԱՄՆ դոլար:

Ներմուծում: Ներմուծման աճը հիմնականում պայմանավորված էր ընթացիկ տարում տնտեսության աստիճանական վերականգնման և բնակչության տնօրինվող եկամուտների աճով: Ներմուծման աճի դանդաղումը զուգակցվել է ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի արժեզրկմամբ, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության կողմից վարվող բյուջեի պակասուրդի աստիճանական կրճատման քաղաքականությամբ:

2012 թվականի առաջին ինն ամիսներին ներմուծման աճ է արձանագրվել կառուցվածքում մեծ կշիռ ունեցող գրեթե բոլոր ապրանքների գծով, բացառությամբ «Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր» և ներդրումային բնույթի ապրանքախմբերի ներմուծման: Աճը արձանագրվել է «Հանքահումքային արտադրանք», «Պատրաստի սննդի արտադրանք», «Քիմիայի և դրա հետ կապված արդյունաբերության ճյուղերի արտադրանք» և «Բուսական ծագման արտադրանք» ապրանքախմբերի գծով: Ընդ որում, ներմուծման 1.2% աճի ամենաբարձր՝ 2.5 տոկոսային կետը պայմանավորվել է «Հանքահումքային արտադրանք» ապրանքախմբի ներմուծման աճով (12.9% աճ): Տարվա առաջին ինն ամիսների ընթացքում ներդրումային բնույթի¹¹ ապրանքների ներմուծման նվազումը աննշան (0.02 տոկոսային կետով) նպաստել է ներմուծման անկմանը, ընդ որում, այդ ապրանքների տեսակարար կշիռը ընդհանուր ներմուծման մեջ կազմել է 17%՝ պահպանելով 2011 թվականի համապատասխան մակարդակը:

Արդաահանում: Արտահանման խթանման ուղղությամբ ՀՀ կառավարության քաղաքականության ձեռքբերումները և ՀՀ տնտեսության վերականգնման հաշվին արտահանման աշխուժացման և ծավալների վերականգնման միտումները շարունակվել են նաև ընթացիկ տարվա առաջին ինն ամիսների ընթացքում՝ արձանագրելով ներմուծման համեմատ ՀՀ արտահանման առաջանցիկ աճ:

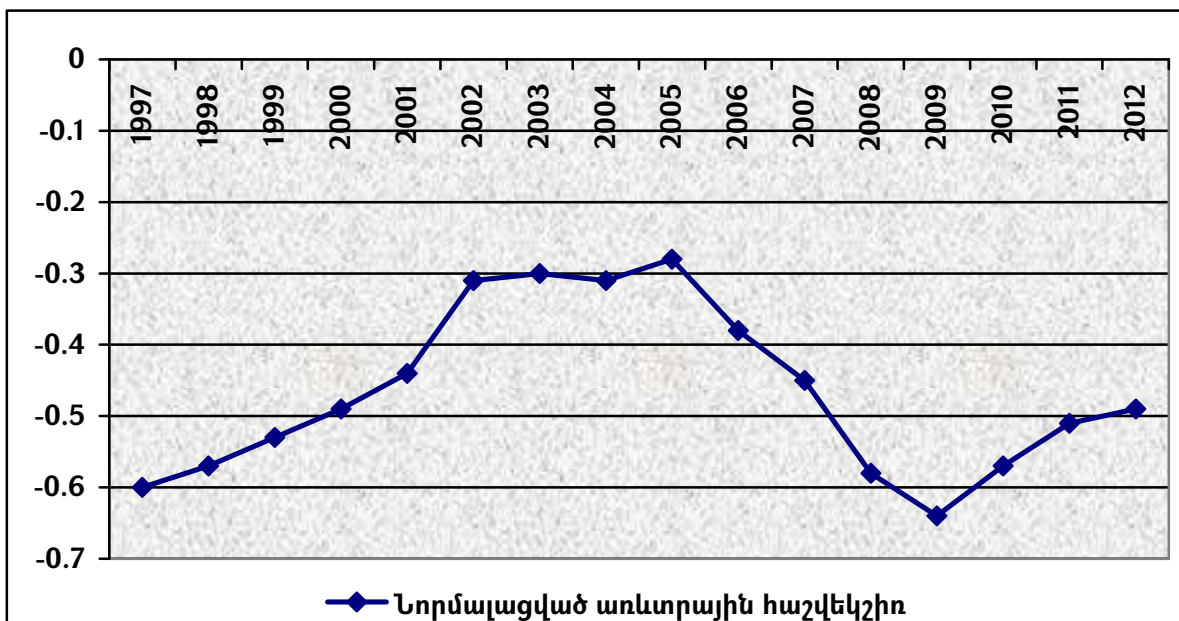
2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսների արդյունքներով արտահանման 6.0% աճի ամենաբարձր՝ 6.1 տոկոսային կետը պայմանավորվել է «Պատրաստի սննդի արտադրանք» ապրանքախմբի արտահանման ավելացմամբ: Արտահանման աճի 3.0 տոկոսային կետը պայմանավորվել է «Վերգետնյա, օդային և ջրային տրանսպորտի միջոցներ» և 0.9 տոկոսային կետը՝ «Մեքենաներ, սարքավորումներ, մեխանիզմներ» ապրանքախմբերի ծավալներով, որոնք

¹¹ Որպես ներդրումային բնույթի դիտարկվել են «Մեքենաներ, սարքավորումներ, մեխանիզմներ», «Սարքեր և ապարատներ» և «Տարբեր արդյունաբերական ապրանքներ» ապրանքային խմբերը:

համապատասխանաբար աճել են՝ 123.8 և 33.9%-ով: 2011 թվականի չորրորդ եռամսյակից պղնձի միջազգային գների նվազմամբ պայմանավորված «Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր» և «Հանքահումքային արտադրանք» ապրանքախմբերի ընթացիկ տարվա ինն ամիսների արդյունքներով 8.3 և 8.5%-ով նվազումը համապատասխանաբար 2.4 և 2.8 տոկոսային կետերով հակազդել են արտահանման աճին:

*Նորմալացված առևտրային հաշվեկշիռ*¹²: Տնտեսական անվտանգությունը բնութագրող ցուցանիշներից է նորմալացված առևտրային հաշվեկշռի գործակիցը, որը 2011 թվականին՝ հիմնականում պայմանավորված դոլարային արտահայտությամբ արտահանման առաջանցիկ աճով, կազմել է -0.51՝ ցուցաբերելով որոշակի բարելավում 2010 թվականի համեմատ: 2012 թվականի առաջին ինն ամիսների ընթացքում բարելավման միտումը շարունակվել է՝ նորմալացված հաշվեկշռի գործակիցը կազմել է -0.49:

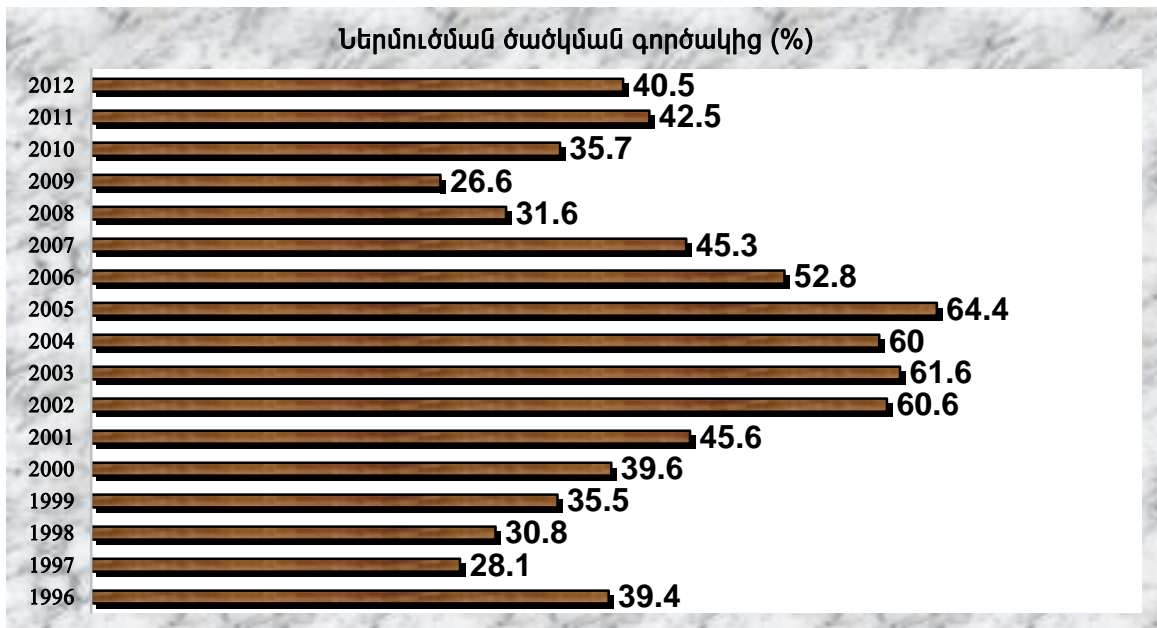
Գծապատկեր 3. Նորմալացված առևտրային հաշվեկշռի գործակիցը (տարվա առաջին ինն ամիսներ)

Ներմուծման ծածկման գործակից: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսների ներմուծման ծածկման գործակիցը նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 2.0 տոկոսային կետով. ընթացիկ տարվա ինն ամիսների արդյունքներով արտահանման հաշվին ֆինանսավորվել է ներմուծման 40.5% (տե՛ս Գծապատկեր 4):

¹² Առևտրային հաշվեկշռի և ապրանքաշրջանառության հարաբերակցություն:

Գծապատկեր 4. Ներմուծման ծածկման գործակիցը¹³, տոկոսներով (առաջին ինն ամիսներ)

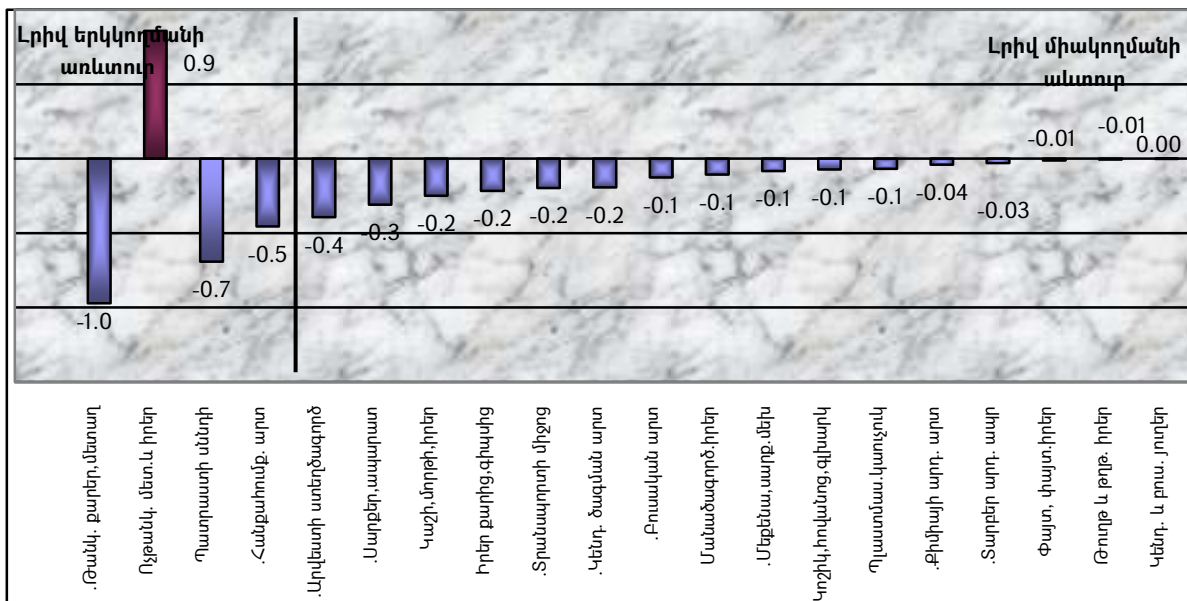
Ներդյուղային առևտուր: 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսների ՀՀ ներդյուղային¹⁴ առևտրի մակարդակի վերլուծությունը վկայում է «Թանկարժեք ու կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ և դրանցից իրեր», «Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր», «Պատրաստի սննդի արտադրանք» և «Հանքահումքային արտադրանք» ապրանքախմբերի գծով երկկողմանի արտաքին առևտրի մասին (տե՛ս Գծապատկեր 5): Ընդ որում, առաջին երեք խմբերի երկկողմանի արտաքին առևտուրը վերջին տարիներին համեմատաբար կայուն է:

«Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր» (լրիվ երկկողմանի առևտուր) ապրանքախմբի դրական առևտրային մնացորդը վկայում է մեր երկրի կողմից այդ խմբի ապրանքատեսակների գծով արտաքին աշխարհի պահանջարկը բավարարելու մասին:

¹³ Ներմուծման ծածկման գործակիցը՝ ընթացիկ տարվա առաջին ինն ամիսների ծառայությունների մասին տեղեկատվության բացակայության պատճառով, ներկայացված է ապրանքների արտահանման և ներմուծման հարաբերակցությամբ (ՖՕԲ գներով):

¹⁴ Ներդյուղային առևտուրը տեղի է ունենում, երբ երկիրը և ներմուծում, և արտահանում է առանձին ճյուղում արտադրվող ապրանքատեսակները: Ներդյուղային առևտրի գործակիցը իրենից ներկայացնում է արտահանման և ներմուծման բացարձակ արժեքով փոքրի հարաբերակցությունը մեծին: '0' նշանակում է լրիվ միակողմանի, իսկ '1'՝ լրիվ երկկողմանի առևտուր:

Գծապատկեր¹⁵ 5. 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսների ներճյուղային առևտուրը

Մնացած ապրանքախմբերով տեղի է ունեցել մեծ մասամբ միակողմանի առևտուր՝ ներքին պահանջարկը բավարարելու ուղղությամբ (բացասական առևտրային մնացորդ):

Արտաքին առևտուրն ըստ գործընկեր երկրների: 2012 թվականի առաջին ինն ամիսներին ՀՀ արտաքին առևտրաշրջանառության 28.4%-ը բաժին է ընկել ԱՊՀ և 30.0%-ը՝ ԵՄ երկրներին, 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածում նշված երկրների տեսակարար կշիռները կազմել են 26.6 և 33.5%: ԱՊՀ երկրների հետ 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին ՀՀ ապրանքաշրջանառության աճը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ կազմել է 9.1%, իսկ ԵՄ երկրների հետ ՀՀ ապրանքաշրջանառությունը նվազել է 8.4%-ով: ՀՀ խոշոր առևտրային գործընկեր-երկրների շրջանակում ընդգրկված էին Գերմանիան (առևտրաշրջանառության 8.0%-ը), Չինաստանը (7.2%), Իրանը (5.8%), ԱՄՆ-ն (4.3%), Բուլղարիան (3.8%), Բելգիան (3.6%), Թուրքիան (3.5%), Շվեյցարիան (3.2%) ինչպես նաև ԱՊՀ երկրներից՝ Ռուսաստանը (22.6%) և Ուկրաինան (4.0%): Վերջիններիս բաժին է ընկել ՀՀ և ԱՊՀ երկրների միջև տարվա առաջին ինն ամիսների ընթացքում կատարված ապրանքաշրջանառության շուրջ 93.5%-ը: Հանրապետության թվով 38 հիմնական գործընկեր երկրները մեծամասամբ (մոտ 80%-ը) հանդիսանում են ԱՀԿ անդամ պետություններ:

Փոխարժեք: Նախորդ տարվա ընթացքում ձևավորված ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի արժեզրկման միտումները 2012 թվականի տարեսկզբից շարունակվել են: Ընթացիկ տարվա հունվար-սեպտեմբերին միջին փոխարժեքը կազմել է 400.21 դրամ ԱՄՆ դոլարի դիմաց (2011-ին՝ 369.7). նախորդ տարվա միջինի նկատմամբ գրանցվել է ԱՄՆ դոլարի համեմատ դրամի անվանական 7.6% արժեզրկում՝ 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշի 2.2% արժևորման դիմաց: Ըստ էության փոխարժեքի նման վարքագիծը համաշխարհային և ներքին տնտեսության

¹⁵ Գծապատկերում դրական և բացասական նշանները տրամադրում են լրացուցիչ տեղեկատվություն և պայմանավորված են համապատասխան ապրանքախմբերի արտաքին առևտրային հաշվեկշռի դրական կամ բացասական մնացորդով:

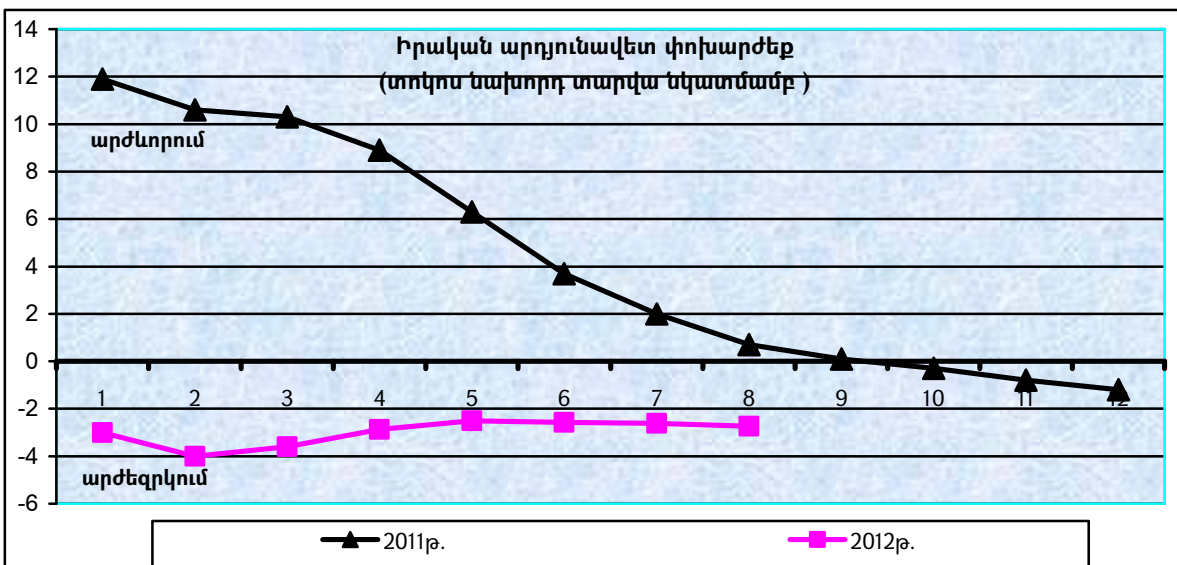
զարգացումների արդյունք էր: Ընդ որում գերակշիռ են եղել համաշխարհային տնտեսության միտումները՝ մասնավորապես ԱՄՆ դոլարի գլոբալ տնտեսությունում նկատված արժևորման միտումները սկսած մայիս ամսից: Տարվա անցած ամիսներին դրամի արժեզրկմանը մասամբ նպաստել է նաև տարեսկզբից դիտարկվող կապիտալի ներհոսքի (հիմնականում տրանսֆերտների և գործոնային եկամուտների տեսքով) աճի որոշակի դանդաղումը:

Վերոնշյալ պայմաններում ընթացիկ տարվա առաջին ինն ամիսներին եվրոյի և ռուբլու նկատմամբ ՀՀ դրամը դրսևորել է համեմատաբար կայուն միտումներ և, ի տարբերություն դոլարի, այս շրջանում նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ եվրոյի նկատմամբ արժևորվել է 1.5%-ով, իսկ ռուբլու նկատմամբ արժեզրկվել ընդամենը 0.3%-ով:

ՀՀ ազգային արժույթը ոչ միայն դոլարի, այլ արտաքին առևտրի տեսանկյունից առավել կարևոր մի քանի արժույթներից բաղկացած «զամբյուղի» նկատմամբ (անվանական արդյունավետ փոխարժեք) ընթացիկ տարվա առաջին ութ ամիսներին նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածի համեմատ արժեզրկվել է 1%-ով, ինչը նշանակում է, որ ՀՀ դրամը արժեզրկվել է հիմնական արժույթների միավորված գնի համեմատ, ընդ որում վերոնշյալ «զամբյուղում» ընդգրկված մնացած երկրների արժույթները դոլարի նկատմամբ ավելի քիչ են արժեզրկվել (մոտ 6.4%-ով):

Հիմնականում պայմանավորված անվանական արդյունավետ փոխարժեքի վարքագծով՝ իրական արդյունավետ փոխարժեքի միջին արժեզրկումը տարվա առաջին ութ ամիսների ընթացքում կազմել է 2.7%¹⁶ (տե՛ս Գծապատկեր 6), ինչը կարող է որոշակի դրական ազդեցությունը թողնել երկրի ընթացիկ հաշվի բարելավման վրա:

Գծապատկեր 6. Իրական արդյունավետ փոխարժեքի ամսական միջին շարժընթացը 2011 թվականին և 2012 թվականի առաջին ութ ամիսներին

¹⁶ Հաշվարկներում օգտագործվել են ՀՀ կենտրոնական բանկի պաշտոնական կայքի 2012թ. նոյեմբերի 6-ի դրությամբ տվյալները:

Ֆինանսական շուկա: 2012 թվականի սեպտեմբեր ամսին փողի բազան կազմել է 603.8 մլրդ դրամ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 5.8%-ով: Ընդ որում, զուտ արտաքին ակտիվները նվազել են 20.8%-ով, իսկ զուտ ներքին ակտիվները աճել են 133.9%-ով:

Նույն ժամանակահատվածում փողի բազայում ԿԲ-ից դուրս կանխիկը աճել է 11.4%-ով (տեսակարար կշիռը փողի բազայում կազմել է շուրջ 66.3%), իսկ պարտադիր պահուստները դրամով և արտարժույթով նվազել են 4%-ով (տեսակարար կշիռը փողի բազայում կազմել է շուրջ 32.1%):

2012 թվականի սեպտեմբեր ամսին փողի զանգվածը կազմել է 1267.3 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 24.2%-ով:

Փողի զանգվածում բանկային համակարգից դուրս կանխիկը և դրամային ավանդները ապահովել են փողի զանգվածի աճի համապատասխանաբար 3.5 և 6.1 տոկոսային կետը, իսկ արտարժույթային ավանդները՝ 14.7 տոկոսային կետ¹⁷:

2012 թվականի սեպտեմբերին դոլարայնացման մակարդակը՝ գնահատված արտարժույթային ավանդների և ընդհանուր ավանդների հարաբերակցությամբ, աճել է 2.2 տոկոսային կետով կազմելով 63.4%:

Առևտրային բանկերի կողմից ռեզիդենտներից և ոչ ռեզիդենտներից ներգրավված ավանդները 2012 թվականի սեպտեմբերին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ավելացել են 32.9%-ով: Առևտրային բանկերի մինչև մեկ տարի ժամկետով դրամով ներգրավված ավանդների տոկոսադրույքները 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին միջին հաշվով կազմել են 9.4%՝ 2011 թվականի հունվար-սեպտեմբերի համեմատ աճելով 0.3 տոկոսային կետով:

Առևտրային բանկերի կողմից ռեզիդենտներին և ոչ ռեզիդենտներին տրված վարկերը 2012 թվականի սեպտեմբեր ամսին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ավելացել են 29.4%-ով¹⁸ (նշենք որ վարկերի 64.1%-ը կազմում են արտարժույթով վարկերը): Առևտրային բանկերի՝ դրամով տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին միջին հաշվով կազմել են 17.4%՝ 2011 թվականի հունվար-սեպտեմբերի համեմատ նվազելով 0.3 տոկոսային կետով:

Հատուկ ուշադրության է արժանի նաև այն, որ առևտրային բանկերի՝ մինչև մեկ տարի ժամկետով դրամով ներգրավված ավանդների և վարկերի տոկոսադրույքների միջև սպրեդը 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին 2011 թվականի հունվար-սեպտեմբերի նկատմամբ նվազել է 0.6 տոկոսային կետով՝ կազմելով 8 տոկոսային կետ:

¹⁷ Նշենք, որ փողի ագրեգատներում ոչ ռեզիդենտների ավանդները չեն ընդգրկվում:

¹⁸ Ընդգրկված չեն կուտակված %ները: Վարկերի մեջ ներառված են նաև ֆակտորինգային, լիզինգային գործառնությունները և ռեպո համաձայնագրերը:

2012 թվականի երրորդ եռամսյակում ՀՀ պետական (շուկայական) պարտատոմսերի շուկայում նկատվել է տոկոսադրույքների աճ: Այսպես, եթե 2011 թվականի երրորդ եռամսյակի ընթացքում տեղաբաշխված պետական արժեթղթերի միջին եկամտաբերությունը կազմել է 12.11%, ապա 2012 թվականի երրորդ եռամսյակում այն կազմել է 13.16%: Եռամսյակի ընթացքում տեղաբաշխված պետական արժեթղթերի ծավալը կազմել է 31 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 31.4 մլրդ դրամի դիմաց, իսկ միջին ժամկետայնությունը՝ 1907 օր:

2012 թվականի երրորդ եռամսյակի վերջին պետական (շուկայական) պարտատոմսերի նկատմամբ պահանջարկը գերազանցել է թողարկման ցուցանիշը 1.39 անգամ, իսկ տեղաբաշխում/թողարկում հարաբերակցության միջին մեծությունը կազմել է 0.94:

Աղյուսակ 2. Ֆինանսական շուկայի տոկոսադրույքները 2012 թվականի 3-րդ եռամսյակի ընթացքում

Ամիսներ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Առևտրային բանկերի վարկեր*	18.62	18.11	17.74	18.01	17.45	16.74	16.57	16.89	16.41
Առևտրային բանկերի ավանդներ*	10.07	9.48	8.55	8.96	9.15	9.03	10.09	9.46	9.78
ՀՀ ԿԲ ռեպո գործառնություններ	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00

* Հաշվարկված է 16 օրից մինչև մեկ տարի ժամկետով, միայն դրամով տրամադրված վարկերի և ներգրավված ավանդների համար (առանց միջբանկային շուկայի):

Հարկաբյուջետային հատված

Բյուջետային քաղաքականության մոտեցումը շարունակել է մնալ բազմակողմ և միաժամանակ հավասարակշռված՝ նպատակադրվելով չհակազդել տնտեսական վերականգնմանը, զուգահեռաբար ապահովելով արդյունավետ երկարաժամկետ կայուն պարտքի կառավարում՝ պակասուրդի աստիճանական կրճատմամբ:

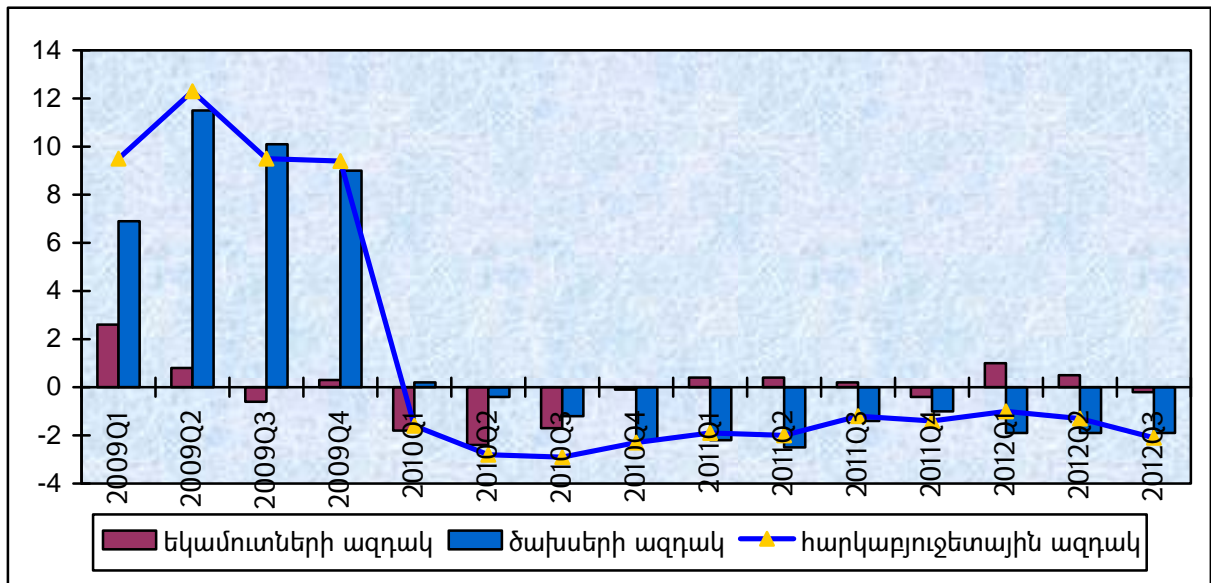
2012 թվականի երրորդ եռամսյակի արդյունքներով պետական բյուջեի ընդհանուր եկամուտները կազմել են 670.5 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 4.2%-ով, իսկ հարկային եկամուտները՝ ներառյալ սոցիալական ապահովագրության վճարները կազմել են 628.1 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 8.7%-ով:

ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը 2012 թվականի երրորդ եռամսյակի արդյունքներով կազմել են 690.9 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նկատմամբ աճելով 1.2%-ով, իսկ կապիտալ ծախսերը կազմել են 76.6 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 107 մլրդ դրամի դիմաց: ՀՀ

պետական բյուջեի պակասուրդը կազմել է 20.4 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 39.4 մլրդ դրամի դիմաց:

Հարկաբյուջետային ազդակը: 2012 թվականի երրորդ եռամսյակի արդյունքներով գրանցվել է 2.1% զսպող հարկաբյուջետային ազդակ, ընդ որում եկամուտների գծով գրանցվել է 0.2%, իսկ ծախսերի գծով՝ 1.9% զսպող ազդակ:

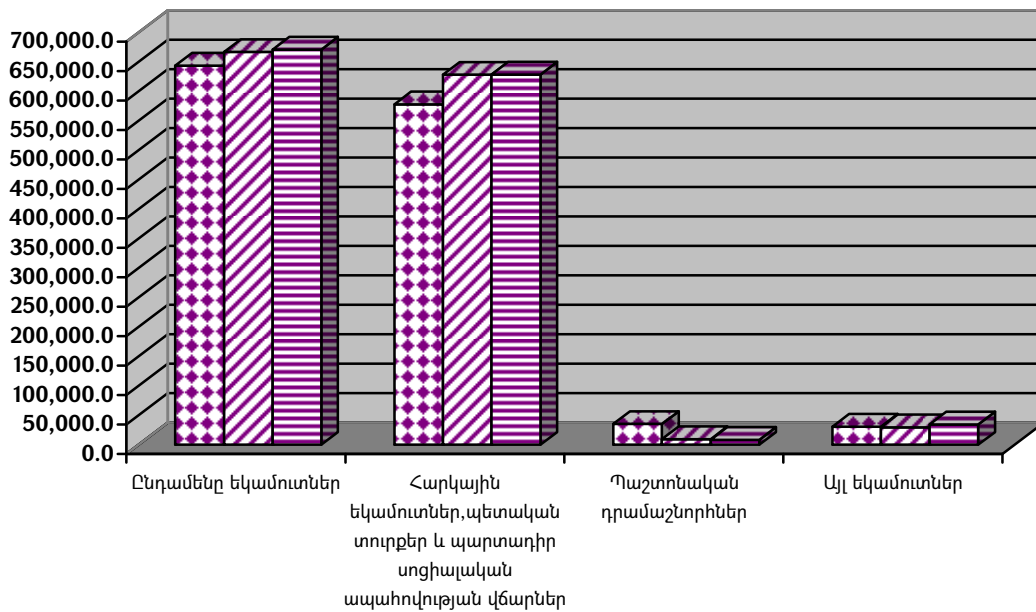
Գծապատկեր 7. Հարկաբյուջետային ազդակը 2009 թվականից

«ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԸ»

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսվել էր շուրջ 646.3 մլրդ դրամ բյուջետային եկամուտների ստացում: «Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 11-րդ կետի և 11-րդ հոդվածի 3-րդ կետի պահանջներից ելնելով՝ պետության դրամական միջոցների համախմբված հաշվառման նպատակով պետական բյուջեի ծրագրային և փաստացի ցուցանիշներում ներառվել են նաև ՀՀ պետական հիմնարկների համար բացված արտաբյուջետային հաշիվների համապատասխան շրջանառությունը, ինչպես նաև առանց սահմանափակման պետական բյուջեից կատարվող վճարումները: Նշված միջոցները ներառյալ, ինչպես նաև հաշվի առնելով կառավարության լիազորությունների շրջանակներում կատարված մյուս փոփոխությունները՝ ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտների իննամսյա ծրագիրն ավելացվել է 20.3 մլրդ դրամով (3.1%-ով) և կազմել ավելի քան 666.5 մլրդ դրամ, որից 657.1 մլրդ դրամը՝ սեփական եկամուտների, 9.4 մլրդ դրամը՝ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով: Հաշվետու ժամանակահատվածում ստացվել են 670.5 մլրդ դրամի փաստացի եկամուտներ, որոնք կազմում են կանխատեսված ցուցանիշի 100.6%-ը: Նշված գումարից 662.3 մլրդ դրամը կազմել են սեփական աղբյուրներից ստացված եկամուտները՝ ապահովելով ծրագրի 100.8%-ը, 8.2 մլրդ դրամ՝ պաշտոնական դրամաշնորհները, որոնք 12.7%-ով զիջել են ծրագրված ցուցանիշը: Հարկային եկամուտների, պետական տուրքերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների իննամսյա ծրագիրը կատարվել է 100%-ով, այլ եկամուտներին՝ 116.7%-ով: Նշենք, որ պետական հիմնարկների արտաբյուջետային եկամուտները կազմել են 18.5 մլրդ դրամ կամ ինն ամիսների ընթացքում նախատեսվածի 101.5%-ը: Առանց արտաբյուջետային միջոցների՝ պետական բյուջեի եկամուտները կազմել են 652 մլրդ դրամ՝ ապահովելով 100.6% կատարողական:

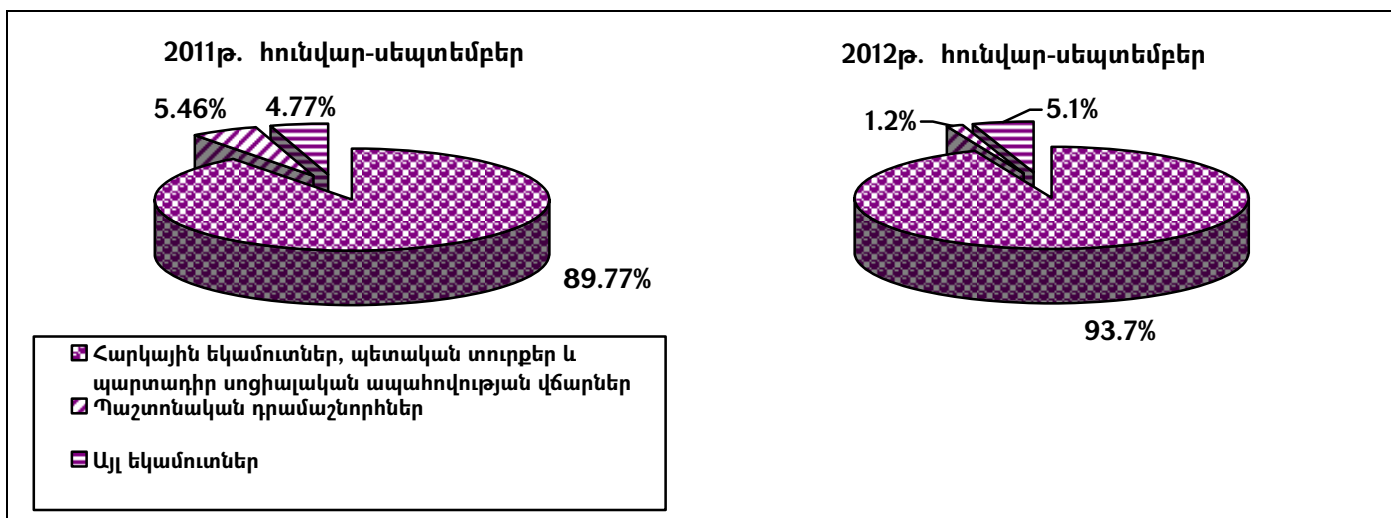
2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ պետական բյուջեի եկամուտներն աճել են 4.2%-ով կամ 27.1 մլրդ դրամով: Մասնավորապես՝ հարկային եկամուտների (ներառյալ՝ պետական տուրքերը և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարները) և այլ եկամուտների գծով մուտքերն աճել են համապատասխանաբար 8.7 և 11.7 տոկոսով: Միաժամանակ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով գրանցվել է 76.6 %-ով անկում:

2011թ. 9 ամսվա փաստ
 2012թ. 9 ամսվա ճշտված ծրագիր
 2012թ. 9 ամսվա փաստ

Արդյունքում նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտներում հարկային եկամուտների (ներառյալ՝ պետական տուրքերը և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարները) և այլ եկամուտների տեսակարար կշիռներն աճել են համապատասխանաբար 3.9 և 0.3 տոկոսային կետով՝ կազմելով 93.7 և 5.1 տոկոս: Մինչնույն ժամանակ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ պաշտոնական դրամաշնորհների տեսակարար կշիռը նվազել է 4.2 տոկոսային կետով և կազմել 1.2%:

Պետական բյուջեի եկամուտների կառուցվածքը

Հարկային եկամուտներ, պետական տուրքեր և պարտադիր սոցիալական ապահովության

վճարներ

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտների 93.7%-ն ապահովվել է հարկային եկամուտների, պետական տուրքերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների հաշվին, որոնք կազմել են շուրջ 628.1 մլրդ դրամ և 100%-ով ապահովել կառավարության լիազորությունների շրջանակներում ճշտված ծրագիրը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ տվյալ մուտքերն աճել են 8.7%-ով կամ 50.5 մլրդ դրամով, որի գերակշիռ մասը՝ շուրջ 48.1 մլրդ դրամը, բաժին է ընկնում հարկերին: Պետական տուրքերն ու պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներն աճել են համապատասխանաբար 985.2 մլն և 1.4 մլրդ դրամով:

Հարկային եկամուտներ

2012 թվականի ինն ամիսներին ՀՀ պետական բյուջեի հարկային եկամուտները կազմել են 517 մլրդ դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ դրանք աճել են 10.3%-ով կամ 48.1 մլրդ դրամով: Ընդ որում, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճ է արձանագրվել գրեթե բոլոր հարկատեսակների գծով, բացառությամբ հաստատագրված վճարների և այլ հարկերի: Աճի հիմնական աղբյուր են հանդիսացել ավելացված արժեքի հարկը, շահութահարկը, բնօգտագործման և բնապահպանական վճարները, եկամտահարկը և ակցիզային հարկը:

Հարկային եկամուտների 50.3%-ն ապահովվել է *ավելացված արժեքի հարկի* հաշվին: Այն կազմել է շուրջ 260.2 մլրդ դրամ և 8.4%-ով կամ 20.1 մլրդ դրամով գերազանցել նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը: ԱԱՀ-ի մուտքերից 164.8 մլրդ դրամը ստացվել է ՀՀ սահմանին հարկումից, 95.3 մլրդ դրամը՝ ներքին շրջանառությունից: Հարկ է նշել, որ ԱԱՀ-ի մուտքերի աճն ապահովվել է և՛ ներմուծման, և՛ ներքին շրջանառության աճի հաշվին:

«Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-334-Ն օրենքով (ուժի մեջ է 2012 թվականի հունվարի 1-ից)՝

1. Ամբողջությամբ վերախմբագրվել է «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6.1-րդ հոդվածը, ինչի արդյունքում վերանայվել է նույն հոդվածով սահմանված այն ապրանքատեսակների ցանկը, որոնց ներմուծման համար նույն հոդվածով սահմանված է սահմանին ավելացված արժեքի հարկի վճարման ժամկետի հետաձգման արտոնություն: Մասնավորապես՝ մինչև 2012 թվականի հունվարի 1-ը գործող «Ավելացված արժեքի

հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6.1-րդ հոդվածով թվարկված ապրանքատեսակների ցանկից հանվել են ԱՏԳ ԱԱ 39162010, 76041090 ծածկագրերին դասվող ապրանքատեսակները, իսկ վերոհիշյալ ցանկում ներառված ԱՏԳ ԱԱ 8419 և 8443 ծածկագրերին դասվող ապրանքատեսակների փոխարեն սահմանվել են ԱՏԳ ԱԱ 841920000, 841990150 և 84431 ծածկագրերին դասվող ապրանքատեսակները:

Բացի այդ, սահմանվել է, որ նույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ապրանքատեսակների մասով ներմուծման ժամանակ հաշվարկված ավելացված արժեքի հարկի գումարների վճարման ժամկետը կարող է չհետաձգվել մաքսային մարմիններին ներկայացվող՝ հարկ վճարողի գրավոր հայտարարությամբ: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ վերոհիշյալ ընթացակարգը միջև 2012 թվականի հունվարի 1-ը գործող «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6.1-րդ հոդվածով նախատեսված չէր՝ վերոհիշյալ ընթացակարգի սահմանումն այլ հավասար պայմաններում պետական բյուջեի եկամուտների վրա ազդեցություն կունենա այն ժամանակ, երբ հարկ վճարողները կամավոր հրաժարվեն ավելացված արժեքի հարկի գումարի վճարման ժամկետի հետաձգման արտոնությունից և սահմանված կարգով ու ժամկետում վճարեն «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 6.1-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ապրանքատեսակների ներմուծման ժամանակ հաշվարկված ավելացված արժեքի հարկի գումարները:

Միաժամանակ, «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՀ վերոհիշյալ օրենքի համաձայն, «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 6.1-րդ հոդվածի նոր խմբագրությամբ սահմանված դրույթները տարածվում են 2012 թվականի հունվարի 1-ից հետո ապրանքների ներմուծման գործարքների նկատմամբ, ինչը նշանակում է, որ դրանց ազդեցությունը պետական բյուջեի եկամուտների վրա առավել նկատելի կլինի երկարաժամկետ հատվածում:

2. Վերանայվել են անմիջապես ներմուծող և (կամ) անմիջական արտադրող համարվող հարկ վճարողների՝ ավելացված արժեքի հարկով հարկվող շրջանառության որոշման մոտեցումները: Մասնավորապես «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածում լրացված նոր՝ 12-րդ մասի համաձայն, անմիջական ներմուծող կամ անմիջական արտադրող հանդիսացող ավելացված արժեքի հարկ վճարողի՝ հաշվետու ժամանակաշրջանում իրականացրած՝ ավելացված արժեքի հարկի 20 տոկոս (ներառյալ՝ հաշվարկային 16.67 տոկոս) դրույթաչափով հարկվող՝ հարկային հաշիվներով չհիմնավորված գործարքների նույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշվող հարկվող շրջանառությունն ավելացվում է 20 տոկոսով, եթե նրանց կողմից ներմուծված կամ ՀՀ-ում արտադրված ապրանքների (բացառությամբ բենզինի և դիզելային վառելիքի) օտարման այն գործարքների հարկվող շրջանառությունը, որոնց մասով հարկային

հաշիվներ և (կամ) նոր լրացված 12-րդ կետին համապատասխան՝ ուղեկցող փաստաթուղթ դուրս չի գրվել, կազմում է հաշվետու ժամանակաշրջանում իրականացրած հարկվող գործարքների հարկվող շրջանառության 10 և ավելի տոկոսը, և հարկ վճարողի իրականացրած բոլոր գործարքների ընդհանուր հարկվող շրջանառությունը գերազանցում է՝

ա) հաշվետու ամսվա արդյունքներով 100 մլն դրամը, եթե հարկ վճարողի համար հաշվետու ժամանակաշրջան է համարվում ամիսը,

բ) հաշվետու եռամսյակի արդյունքներով գերազանցում է 300 մլն դրամը, եթե հարկ վճարողի համար հաշվետու ժամանակաշրջան է համարվում եռամսյակը:

«Ավելացված արժեքի հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-89-Ն օրենքով (ուժի մեջ է 2012 թվականի ապրիլի 19-ից)՝ ավելացված արժեքի հարկից ազատվել են 2012 թվականի հունվարի 1-ից հանրակրթության ոլորտում իրականացվող՝ կրթության և գիտության բնագավառում պետական կառավարման լիազորված մարմնի կողմից ճանաչված, երաշխավորված և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության չափորոշիչներին համապատասխանող կրթական բնույթի առարկայական մրցույթները, մրցաշարերը, օլիմպիադաները՝ իրենց մասնակցության վճարի մասով:

2011 թվականի դեկտեմբերի 6-ի «Կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներմուծվող, մաքսատուրքի 0 տոկոս դրույքաչափ ունեցող և ակցիզային հարկով հարկման ոչ ենթակա այն ապրանքների ցանկը հաստատելու մասին, որոնցից ավելացված արժեքի հարկը մաքսային մարմինների կողմից չի հաշվարկվում և գանձվում» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքով (ՀՕ-330-Ն) մի շարք ապրանքների ներմուծման ժամանակ 2012 թվականի հունվարի 1-ից ավելացված արժեքի հարկը մաքսային մարմինների կողմից հաշվարկվում և գանձվում է:

«Ծխախոտի արտադրանքի համար հաստատագրված վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-127-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունվարի 1-ից) ներմուծվող և Հայաստանի Հանրապետություն արտադրվող ԱՏԳ ԱԱ 24022090011, 24022010011, 24029000013 ծածկագրերին դասվող ֆիլտրով սիգարետների համար սահմանվել են հաստատագրված վճարի՝ ըստ տարիների աճող չափեր: Մասնավորապես վերոհիշյալ օրենքի համաձայն, 2012 թվականի համար վերոհիշյալ ծածկագրերին դասվող, ներմուծվող ֆիլտրով սիգարետների համար հաստատագրված վճարի չափը սահմանվել է 1000 հատի համար 7500 դրամ, իսկ Հայաստանի Հանրապետությունում արտադրված սիգարետների համար՝ 1000 հատի համար 6250 դրամ (2011 թվականի համար ներմուծվող Հայաստանի Հանրապետությունում արտադրված ֆիլտրով սիգարետների համար հաստատագրված վճարի չափը սահմանված էր համապատասխանաբար 7000 և 5500 դրամ):

Պետական բյուջեի հարկերի 6.4%-ն ապահովվել է *ակցիզային հարկի* հաշվին՝ կազմելով շուրջ 33.3 մլրդ դրամ: Մասնավորապես՝ հանրապետություն ներմուծվող ենթաակցիզային ապրանքների հարկումից ստացվել է 22.5 մլրդ դրամ, հանրապետությունում արտադրվող ենթաակցիզային ապրանքների հարկումից՝ 10.8 մլրդ դրամ: Ընդ որում, տեղական արտադրության ենթաակցիզային ապրանքների հարկումից ստացված մուտքերը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ավելացել են 29%-ով, իսկ ներմուծվող ապրանքների գծով մուտքերը՝ 15.4%-ով. արդյունքում ակցիզային հարկի ընդհանուր մուտքերն աճել են 19.5%-ով կամ 5.4 մլրդ դրամով:

«Ակցիզային հարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-317-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարի 1-ից)՝

1. Վերանայվել են ակցիզային հարկով հարկվող մի շարք ապրանքատեսակների համար սահմանված ակցիզային հարկի դրույքաչափերը: Մասնավորապես,

1) ԱՏԳ ԱԱ 2203 ապրանքային ծածկագրին դասվող գարեջրի համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է տեղական արտադրության դեպքում՝ բացթողման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 30 տոկոսի, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 105 դրամի չափով:

Հիշյալ ապրանքատեսակի համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ ներքին արտադրանքի 1 լիտրի համար 70 դրամ, իսկ ապրանքների ներմուծման դեպքում՝ 1 լիտրի համար 105 դրամ:

2) ԱՏԳ ԱԱ 2204 ապրանքային ծածկագրին դասվող խաղողի գինիների համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է տեղական արտադրության դեպքում՝ բացթողման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 10 տոկոսի, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 100 դրամի չափով:

Հիշյալ ապրանքատեսակի համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ ներքին արտադրանքի դեպքում՝ բացթողման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի) 10 տոկոս, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 100 դրամ, իսկ ապրանքների ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 10 տոկոս, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 150 դրամ),

3) ԱՏԳ ԱԱ 2205 ապրանքային ծածկագրին դասվող վերմուտի, բուսական և արոմատիկ էքստրակտներ պարունակող խաղողի այլ գինիների համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է տեղական արտադրության դեպքում բացթողման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 50 տոկոսի, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 750 դրամի չափով:

Հիշյալ ապրանքատեսակի համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ ներքին արտադրանքի դեպքում՝ 1 լիտրի համար 500 դրամ, իսկ ապրանքների ներմուծման դեպքում՝ 1 լիտրի համար 600 դրամ,

4) ԱՏԳ ԱԱ 2206 ապրանքային ծածկագրին դասվող խմորման ենթարկված այլ ըմպելիքների (խնձորի սիդր, պերրու (տանձի սիդր), մեղրաըմպելիք), բացառությամբ պտղային և հատապտղային գինեկության, համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է տեղական արտադրության դեպքում բացթողնման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 25 տոկոսի, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 270 դրամի չափով,

Հիշյալ ապրանքատեսակի համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ ներքին արտադրանքի դեպքում՝ 1 լիտրի համար 180 դրամ, իսկ ապրանքների ներմուծման դեպքում՝ 1 լիտրի համար 200 դրամ,

5) ԱՏԳ ԱԱ 2207 ապրանքային ծածկագրին դասվող էթիլային սպիրտի համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է տեղական արտադրության դեպքում բացթողնման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 50 տոկոսի, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 900 դրամի չափով:

Հիշյալ ապրանքատեսակի համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ ներքին արտադրանքի դեպքում՝ 1 լիտրի համար (100 տոկոսանոց սպիրտի վերահաշվարկով) 600 դրամ, իսկ ապրանքների ներմուծման դեպքում՝ 1 լիտրի համար (100 տոկոսանոց սպիրտի վերահաշվարկով) 700 դրամ,

6) ԱՏԳ ԱԱ 2208 ապրանքային ծածկագրին դասվող սպիրտային խմիչքների համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը սահմանվել է տեղական արտադրության դեպքում՝ բացթողնման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 50 տոկոսի, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 500 դրամի չափով:

Հիշյալ ապրանքատեսակի համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ ներքին արտադրանքի դեպքում՝ բացթողնման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի) 30 տոկոսը, բայց ոչ պակաս քան 1 լիտրի համար 380 դրամ, իսկ ապրանքների ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 30 տոկոս, բայց ոչ պակաս, քան 1 լիտրի համար 600 դրամ:

Բացի այդ, ԱՏԳ ԱԱ 2208 ծածկագրին դասվող օղիների համար նախկինում սահմանված էին ակցիզային հարկի հետևյալ դրույքաչափերը՝ տեղական արտադրության դեպքում՝ բացթողնման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 30 տոկոս, բայց ոչ պակաս քան մեկ լիտրի համար 500 դրամ:

2. Ընդլայնվել է ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքների շրջանակը: Մասնավորապես՝ ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքների շարքին են դասվել հետևյալ ապրանքատեսակները՝

1) ԱՏԳ ԱԱ 2710 19 810 ապրանքային ծածկագրին դասվող շարժիչային յուղերը, որոնց համար ակցիզային հարկի դրույքաչափ է սահմանվել տեղական արտադրության դեպքում բացթողնման գնի (առանց ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի), իսկ ներմուծման դեպքում՝ մաքսային արժեքի 10 տոկոսի չափով, բայց ոչ պակաս, քան 1 կիլոգրամի համար 400 դրամ,

2) ԱՏԳ ԱԱ 8703 (բացառությամբ՝ ԱՏԳ ԱԱ870310, 870321101, 870321901, 870322101, 870322901, 870323199, 870323909, 870324101, 870324901, 870331101, 870331901, 870332191, 870332901, 870333191, 870333901, 87039010 և 8703 90 901-ի) ապրանքային ծածկագրին դասվող 25.0 մլն դրամ և ավելի մաքսային արժեք ունեցող կամ մինչև 2 տարին ներառյալ թողարկման տարեթիվ և 4500 սմ³ և ավելի շարժիչի աշխատանքային ծավալ ունեցող թեթև մարդատար ավտոմեքենաները, որոնց համար ակցիզային հարկի դրույքաչափ է սահմանվել՝ ներմուծման դեպքում մաքսային արժեքի 20 տոկոսը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ պետական բյուջեի հարկային եկամուտների 17.3%-ն ապահովվել է *շահութահարկի* հաշվին՝ կազմելով 89.3 մլրդ դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ շահութահարկի մուտքերն աճել են 14.8%-ով կամ 11.5 մլրդ դրամով:

«Շահութահարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-317-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարի 1-ից) վերանայվել է շահութահարկի կանխավճարի եռամսյակային վճարումների դրույքաչափը՝ նախկինում գործող՝ նախորդ տարվա փաստացի շահութահարկի և (կամ) շահութահարկի հաշվարկային մեծության գումարի մեկ վեցերորդի փոխարեն սահմանելով նախորդ տարվա փաստացի շահութահարկի և (կամ) շահութահարկի հաշվարկային մեծության 18.75 տոկոսը:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջե է մուտքագրվել 65.7 մլրդ դրամ *եկամտահարկ*՝ ապահովելով հարկային եկամուտների 12.7%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ եկամտահարկի մուտքերն աճել են 11.3%-ով կամ 6.7 մլրդ դրամով:

«Եկամտահարկի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-299-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարի 1-ից)՝

1) հարկային գործակալի կողմից հաշվարկվող եկամտահարկի դրույքաչափի երկաստիճան համակարգը փոխարինվել է դրույքաչափերի եռաստիճան համակարգով: Մասնավորապես՝

ամսական 2 մլն դրամը գերազանցող հարկվող եկամուտների համար սահմանվել է եկամտահարկի 25 տոկոս դրույքաչափ,

2) վերանայվել է եկամտահարկի կանխավճարի եռամսյակային վճարումների դրույքաչափը՝ նախկինում գործող նախորդ տարվա փաստացի եկամտահարկի և (կամ) եկամտահարկի հաշվարկային մեծության գումարի մեկ վեցերորդի փոխարեն սահմանելով նախորդ տարվա փաստացի եկամտահարկի և (կամ) եկամտահարկի հաշվարկային մեծության 18.75 տոկոսը:

Մաքսատուրքի գծով մուտքերը կազմել են 30.8 մլրդ դրամ՝ ապահովելով պետական բյուջեի հարկային եկամուտների 6%-ը և 13.4%-ով (3.6 մլրդ դրամով) գերազանցել 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը:

2011 թվականի դեկտեմբերի 8-ի «Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով (ՀՕ-354-Ն) մի շարք ապրանքների համար մաքսատուրքի դրույքաչափը բարձրացվել է 0-ից 10 տոկոս: Նշված օրենքի ընդունման կապակցությամբ, այլ հավասար պայմանների պահպանման դեպքում, ակնկալվում է պետական բյուջեի եկամուտների աճ:

Գործունեության առանձին տեսակներից գանձված *հաստատագրված վճարներն* ինն ամիսների ընթացքում կազմել են 11.8 մլրդ դրամ՝ ապահովելով հարկային եկամուտների 2.3%-ը: Նշված ցուցանիշը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նվազել է 25%-ով կամ 3.9 մլրդ դրամով՝ պայմանավորված հաստատագրված վճարներով հարկվող գործունեության մի շարք տեսակներ հարկման ընդհանուր դաշտ անցնելու հանգամանքով:

1. «Հաստատագրված վճարների մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-148-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարի 1-ից) բաղնիքների և ցնցուղարանների կազմակերպում, բենզինի և դիզելային վառելիքի մանրածախ վաճառք, արդյունագործական ձկնորսություն, համակարգչային խաղերի կազմակերպում գործունեության տեսակները հարկման հաստատագրված վճարների համակարգից տեղափոխվել են հարկման ընդհանուր համակարգ:

2. «Հաստատագրված վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-313-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարի 1-ից) հաստատագրված վճարով հարկվող գործունեության մի շարք տեսակների համար վերանայվել են հաստատագրված վճարի դրույքաչափերը: Մասնավորապես՝

1) խաղատների գործունեության կազմակերպման համար հաստատագրված վճարի հաշվարկման նպատակով տվյալ գործունեության համար հիմք ընդունվող ելակետային տվյալի 4.000.000-ապատիկի չափը փոխարինվել է 5.000.000-ապատիկի չափով,

2) լոտոտրոն, բինգո և մեխանիկական վիճականության համար ծրագրավորված այլ սարքերի համար հաստատագրված վճարի հաշվարկման նպատակով հիմք ընդունվող ելակետային տվյալի 15.000-ապատիկի չափը փոխարինվել է 18.750-ապատիկի չափով,

3) խաղային սարքավորումների հաստատագրված վճարի հաշվարկման նպատակով հիմք ընդունվող համապատասխան ելակետային տվյալի 125.000-ապատիկի չափը փոխարինվել է 156.250-ապատիկի չափով,

4) ինտերնետ կամ նմանօրինակ ցանկացած գլոբալ համակարգի և ցանկացած համակարգված ցանցային կապուղիների միջով ինտերնետ շահումով խաղերի կազմակերպման համար հաստատագրված վճարի հաշվարկման նպատակով հիմք ընդունվող ելակետային տվյալի 1.000.000-ապատիկի չափը փոխարինվել է 1.250.000-ապատիկի չափով,

5) անմիջականորեն (խաղասրահում) ինտերնետ շահումով խաղերի կազմակերպման համար հաստատագրված վճարի հաշվարկման համար համապատասխան ելակետային տվյալի 75.000-ապատիկի չափը փոխարինվել է 93.750-ապատիկի չափով:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջե են մուտքագրվել 17.3 մլրդ դրամ *բնօգտագործման և բնապահպանական վճարներ*՝ կազմելով հարկային եկամուտների 3.3%-ը: Նշված գումարից շուրջ 9.8 մլրդ դրամը կազմել է արդյունահանված մետաղական օգտակար հանածոների և դրանց վերամշակման արդյունքում ստացված արտադրանքի իրացման համար վճարված ռոյալթին, 1.9 մլրդ դրամը՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման դիմաց վճարները, շուրջ 3 մլրդ դրամը՝ այլ պետություններում գրանցված տրանսպորտային միջոցներից օդային ավազան վնասակար նյութեր արտանետելու, 1.6 մլրդ դրամը՝ ՀՀ ներմուծվող շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների համար գանձվող վճարները: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ բնօգտագործման և բնապահպանական վճարներն աճել են 88%-ով կամ 8.1 մլրդ դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված «Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների մասին» ՀՀ օրենքում, ինչպես նաև զուգահեռաբար «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենսգրքում կատարված փոփոխություններով, որոնց համաձայն հանքարդյունահանողների կողմից նախկինում պետական բյուջե վճարվող բոնուսի, կոնցեսիոն վճարի, ինչպես նաև մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման համար վճարվող բնօգտագործման վճարների և ռոյալթիների փոխարեն սահմանվել են ռոյալթիներ՝ որպես բնօգտագործման վճարներ: Փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2012 թվականի հունվարից:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում 8.7 մլրդ դրամ պետական բյուջե է մուտքագրվել *այլ հարկերից*: Մասնավորապես՝ 4.3 մլրդ դրամ են կազմել արտոնագրային վճարները, 2.2 մլրդ դրամ՝ ճանապարհային վճարները, 328.6 մլն դրամ՝ կոնցեսիոն վճարը, 306.7 մլն դրամ՝ հարկային օրենսդրության խախտման համար «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված տուգանքները, 286 մլն դրամ՝ հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարները, 13.9 մլն դրամ՝

ռադիոհաճախականության օգտագործման թույլտվության տրամադրման (գործողության ժամկետի երկարաձգման) վճարները և 1.4 մլրդ դրամ՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի նյութական խրախուսման ֆոնդի եկամուտները: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ հարկերի փաստացի ցուցանիշը նվազել է 28.4%-ով կամ 3.4 մլրդ դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված վերոհիշյալ օրենսդրական փոփոխություններով, որոնց արդյունքում հանքարդյունահանողների կողմից նախկինում վճարվող և այլ հարկային եկամուտներում հաշվառվող բոնուսի, կոնցեսիոն վճարի և ռոյալթիների փոխարեն սահմանված ռոյալթիները հաշվառվում են որպես բնօգտագործման վճարներ: Միաժամանակ հարկ է նշել, որ էականորեն ավելացել են արտոնագրային վճարներից ՀՀ պետական բյուջեի մուտքերը. դրանք անցած ինն ամիսներին կազմել են 4.3 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 33.3 մլն դրամի դիմաց:

2011 թվականի դեկտեմբերի 7-ին ՀՀ ԱԺ կողմից ընդունված՝ «Հարկերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-308-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտնել 2012 թվականի հունվարի 1-ից) ամբողջությամբ վերախմբագրվել է «Հարկերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 26-րդ հոդվածը, ինչի արդյունքում՝

1) սահմանված կարգով պետական գրանցում չունեցող (չհաշվառված) կամ հարկային մարմիններում չհաշվառված անձանց կողմից ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու (ապօրինի գործունեություն) դեպքերի համար սահմանվել են տուգանքի նվազագույն չափեր՝ մեկ տարվա ընթացքում չհաշվառված կամ ապօրինի գործունեության հայտնաբերման 1-ին դեպքի համար երկու հարյուր հազար դրամի, իսկ 2-րդ դեպքի համար՝ հինգ հարյուր հազար դրամի չափով,

2) սահմանվել է, որ լիցենզավորման ենթակա գործունեությունն առանց լիցենզիայի իրականացնելու կամ առանց թույլտվության կամ առանց լիցենզիայի ընդերքը կամ բնական պաշարներն օգտագործելու դեպքերում կազմակերպություններից և անհատ ձեռնարկատերերից գանձվում է տուգանք՝ լիցենզիայի կամ թույլտվության տրման համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի դրույքաչափի տասնապատիկի չափով, բայց ոչ պակաս հինգ հարյուր հազար դրամից: Միաժամանակ նախատեսվել է, որ հիշյալ խախտումն արձանագրելուց հետո մեկ տարվա ընթացքում խախտումը (անկախ լիցենզավորման կամ թույլտվության ենթակա գործունեության տեսակից) կրկնվելու դեպքում կազմակերպություններից և անհատ ձեռնարկատերերից գանձվում է տուգանք՝ լիցենզավորման կամ թույլտվության ենթակա գործունեության իրականացման լիցենզիայի տրման համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի դրույքաչափի քսանապատիկի չափով, բայց ոչ պակաս մեկ միլիոն դրամից,

3) սահմանվել է, որ սույն կետի 1-ին (եթե իրականացվող ապօրինի կամ չհաշվառված գործունեությունն օրենքով ենթակա է լիցենզավորման) և 2-րդ ենթակետերով ներկայացված

իրավախախտումների համար, բացի սահմանված տուգանքներից, գանձվում է նաև լիցենզավորման համար օրենքով սահմանված պետական տուրքի գումարի չափով վնասի հատուցում:

4) Ամբողջությամբ վերախմբագրվել է «Հարկերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 28-րդ հոդվածը, ինչի արդյունքում վերանայվել են այդ հոդվածով նախատեսված տուգանքների կիրառության մոտեցումները:

«Արտոնագրային վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-314-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի ապրիլի 1-ից) հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեությունը, հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների գործունեությունը, թեթև մարդատար մեքենայով ուղևորափոխադրումը, վարսավիրական ծառայությունների մատուցման գործունեությունը, ավտոտեխսպասարկման կայանների (կետերի) գործունեությունը և բիլիարդ խաղի կազմակերպման գործունեությունը հարկման հաստատագրված վճարների համակարգից տեղափոխվել են արտոնագրային վճարների համակարգ:

«Արտոնագրային վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-166-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հուլիսի 1-ից) կատարվել են մի շարք փոփոխություններ: Մասնավորապես՝

1) վերանայվել են հանրային սննդի ոլորտում իրականացվող գործունեության, հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների գործունեության, թեթև մարդատար մեքենայով ուղևորափոխադրման, վարսավիրական ծառայությունների մատուցման գործունեության, ավտոտեխսպասարկման կայանների (կետերի) գործունեության և բիլիարդ խաղի կազմակերպման գործունեության արտոնագրային վճարների դրույքաչափերը և արտոնագրային վճարների վճարման պարբերականությունը,

2) գործունեության որոշ տեսակներ՝ կոշիկի և կաշվե գալանտերեայի պարագաների արտադրության կազմակերպման գործունեությունը, ինչպես նաև հեռուստացույցների, լվացքի մեքենաների, օդորակիչների և այլ կենցաղային տեխնիկայի նորոգման ծառայությունների մատուցման գործունեությունները հարկման ընդհանուր համակարգից տեղափոխվել են արտոնագրային վճարների համակարգ:

Պետական փուրք

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում պետական տուրքի գծով բյուջեի մուտքերը կազմել են շուրջ 17.1 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ՀՀ կառավարության ծրագրով կանխատեսված ցուցանիշի 109.3%-ը: Նշենք, որ տուրքերի մեծ մասի գծով արձանագրվել է ծրագրի գերազանցում:

Մասնավորապես՝ ծրագրի գերազանցում է արձանագրվել օրենքով սահմանված այլ ծառայությունների և գործողությունների (12%-ով), պետական գրանցման (11.1%-ով), դատարան տրվող հայցադիմումների, դիմումների ու գանգատների, դատարանների վճիռների և որոշումների դեմ տրվող վճռաբեկ բողոքների համար, ինչպես նաև դատարանի կողմից տրվող փաստաթղթերի պատճեններ (կրկնօրինակներ) տալու համար (19.5%-ով), լիցենզավորման ենթակա գործունեություն իրականացնելու նպատակով լիցենզիաներ տալու համար (5.8%-ով), ֆիզիկական անձանց տրվող իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստաթղթերի, որոշակի ծառայությունների կամ գործողությունների (5.2%-ով), հյուպատոսական ծառայությունների կամ գործողությունների (3%-ով), և մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագիր տալու (30%-ով) համար գանձվող վճարների գծով: Կանխատեսված ցուցանիշը համապատասխանաբար 2.1 և 17.9 տոկոսով զիջել են գյուտերի, օգտակար մոդելների, արդյունաբերական նմուշների, ապրանքային և սպասարկման նշանների, ապրանքների ծագման տեղանունների, ֆիրմային անվանումների, ինտեգրալ միկրոսխեմաների տոպոլոգիաների իրավական պահպանության հետ կապված իրավաբանական նշանակություն ունեցող գործողությունների և ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու և ՀՀ քաղաքացիությունը փոխելու համար գանձվող տուրքերը: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ պետական տուրքի մուտքերն ավելացել են 6.1%-ով կամ 985.2 մլն դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է վարորդական իրավունքի վկայական տալու, Հայաստանի Հանրապետությունից օդային տրանսպորտի միջոցներով ֆիզիկական անձանց (օդային ուղևորների) ելքի և պետական գրանցման համար գանձվող տուրքերի աճով:

«Պետական տուրքի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում կատարված փոփոխությունների համաձայն՝

1. Անշարժ գույքի գնահատողի որակավորման վկայական տալու համար սահմանվել է բազային տուրքի 20-ապատիկի չափով պետական տուրք (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարի 19-ից): Զուգահեռաբար, 2012 թվականի հունվարի 19-ից ուժը կորցրած է ճանաչվել անշարժ գույքի գնահատման համար տարեկան բազային տուրքի 150-ապատիկի չափով պետական տուրքը:

2. ՀՀ քաղաքացու կենսաչափական տվյալներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագիր տալու համար սահմանվել են բազային տուրքի 25-ապատիկի չափով, իսկ նույնականացման քարտի տրամադրման համար բազային տուրքի 3-ապատիկի չափով պետական տուրքեր (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

3. Տրանսպորտային միջոցների և դրանց կցորդների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման գործունեության իրականացման համար՝ օգտագործվող յուրաքանչյուր հոսքագծի հաշվով տարեկան բազային տուրքի 5000-ապատիկի չափով պետական տուրքի փոխարեն

սահմանվել է տարեկան բազային տուրքի 1000-ապատիկի չափով պետական տուրք (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

4. Անտառանյութի արտահանման սերտիֆիկատ տալու համար՝ յուրաքանչյուր ավտոմոբիլի կամ կոնտեյների համար բազային տուրքի տասնապատիկի չափով, յուրաքանչյուր վագոնի համար բազային տուրքի 20-ապատիկի չափով պետական տուրքերի փոխարեն սահմանվել են համապատասխանաբար բազային տուրքի 30-ապատիկի չափով և բազային տուրքի 60-ապատիկի չափով պետական տուրքեր (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

5. Միաժամանակ թվային տախոգրաֆի տրամադրման համար սահմանվել են՝ վարորդի քարտը տալու համար բազային տուրքի 50-ապատիկի չափով, կազմակերպության քարտը տալու համար՝ բազային տուրքի 70-ապատիկի չափով և արհեստանոցի քարտը տալու համար՝ բազային տուրքի 70-ապատիկի չափով պետական տուրքեր (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

6. Ավտոմոբիլային տրանսպորտով վտանգավոր բեռներ կամ չվնասազերծված տարաներ փոխադրելու թույլտվություն տալու համար սահմանվել է բազային տուրքի 10-ապատիկի չափով պետական տուրք (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

7. ՀՀ բեռնափոխադրողներին տրանսպորտի նախարարների եվրոպական կոնֆերանսի անդամ պետությունների միջև անսահմանափակ քանակով երթեր կատարելու իրավունք տալու համար սահմանվել են 6 շաբաթ ժամկետով երթերի համար բազային տուրքի 5-ապատիկի չափով, 1 տարի ժամկետով երթերի համար՝ բազային տուրքի 20-ապատիկի չափով, ՀՀ բեռնափոխադրողներին ավտոմոբիլային փոխադրումների մասին միջազգային համաձայնագրերով սահմանված մեկանգամյա փոխադրման իրավունք տալու համար բազային տուրքի 20-ապատիկի չափով պետական տուրքեր (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

8. ԱՏԳ ԱԱ 26 ապրանքային ծածկագրերին դասվող հանքաքարերի արտահանման սերտիֆիկատ տալու համար սահմանվել է յուրաքանչյուր անգամ արտահանվող հանքաքարի տվյալ ծավալում մետաղի պարունակության և դրա միջազգային շուկայական միջին գնի հիման վրա հաշվարկված արժեքի 3 տոկոսի չափով պետական տուրք (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հունվարից):

9. Արտոնություն է սահմանվել նաև որոշակի հայցերով արդարացվածների համար (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի նոյեմբերից):

10. Գունագեղ քարերի յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար սահմանվել է տարեկան բազային տուրքի 10000-ապատիկի չափով (նախկին 1000-ապատիկի փոխարեն), մետաղագործական, քիմիական, թեթև և արդյունաբերության այլ ճյուղերի հումքի յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար՝ տարեկան բազային տուրքի 10000-

ապատիկի չափով (նախկին 1000–ապատիկի փոխարեն, փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ից):

11. Մասնավոր պահնորդական գործունեություն իրականացնելու համար սահմանվել են բազային տուրքի 500-ապատիկի չափով, իսկ մասնավոր պահնորդական գործունեություն իրականացնելու համար լիցենզիան վերաձևակերպելու կամ կրկնօրինակը տալու համար՝ սահմանված դրույքաչափի 10 տոկոսի չափով պետական տուրքեր (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի մարտից):

12. Բարձրագույն մասնագիտական կրթական ծրագրերի իրականացման համար (բացառությամբ բժշկական բարձրագույն կրթական ծրագրերի) նախկինում սահմանված է եղել բազային տուրքի 300-ապատիկի չափով պետական տուրք, ինչի փոխարեն բակալավրի կրթական ծրագրի իրականացման համար (բացառությամբ բժշկական բարձրագույն մասնագիտական կրթական ծրագրերի), ինչպես նաև մագիստրոսի կրթական ծրագրի իրականացման համար (բացառությամբ բժշկական բարձրագույն մասնագիտական կրթական ծրագրերի) սահմանվել են տարեկան բազային տուրքի 300-ապատիկի չափով պետական տուրքեր (փոփոխությունն ուժի մեջ է մտել 2012 թվականի հուլիսից, ՀՕ-350-Ն օրենքով): Վերոնշյալ փոփոխություններով ակնկալվում է պետական բյուջեի եկամուտների աճ:

Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներ

2012 թվականի ինն ամիսներին պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներից բյուջետային եկամուտները կազմել են շուրջ 94 մլրդ դրամ, որից 78.3 մլրդ դրամը վճարվել է գործատուների կողմից, 12.9 մլրդ դրամը՝ աշխատավարձից և դրան հավասարեցված եկամուտներից, 2.8 մլրդ դրամը՝ անհատ ձեռնարկատերերի կողմից: Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարները 1.5%-ով (1.4 մլրդ դրամով) գերազանցել են 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի փաստացի ցուցանիշը:

2011 թվականի նոյեմբերի 29-ին ՀՀ ԱԺ կողմից ընդունված՝ «Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-303-Ն օրենքով սահմանվել է, որ վարձու աշխատողների կողմից վճարվող պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարի 3 տոկոս դրույքաչափը կիրառվում է ամսական մինչև 2 միլիոն դրամ աշխատավարձի և դրան հավասարեցված եկամուտների ստանալու դեպքում, իսկ ամսական 2 միլիոն դրամը գերազանցող աշխատավարձի և դրան հավասարեցված եկամուտների համար սահմանվել է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների 8 տոկոս դրույքաչափ:

Պաշտոնական դրամաշնորհներ

2012 թվականի հունվար-սեպտեմբեր ամիսներին արտաքին աղբյուրներից ստացվել են 8.2 մլրդ դրամ պաշտոնական դրամաշնորհներ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրով նախատեսվածի 87.3%-ը:

Ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է որոշ նպատակային ծրագրերի դեպքում, ծրագրերի կատարման աստիճանով պայմանավորված, դրամաշնորհային միջոցները չստանալու կամ նախատեսվածից պակաս ստանալու հանգամանքով: Միաժամանակ նշենք, որ Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող Գյուղական կարողությունների ստեղծման դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում ստացվել են ծրագրված միջոցներից 26.5%-ով (10.8 մլն դրամով), Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող ՀՀ Շիրակի, ՀՀ Լոռու և ՀՀ Արմավիրի մարզերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգի մասնավոր կառավարման հայեցակարգերի ներդրման դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում՝ 18.4%-ով (68.6 մլն դրամով), Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող «Շուկայավարման հնարավորություններ ֆերմերներին» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում՝ 43.2%-ով (12.2 մլն դրամով), իսկ Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Օտարերկրյա ներդրումների և արտահանման աջակցության երկրորդ դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում՝ 40.1%-ով (24.3 մլն դրամով) ավել միջոցներ: «Ավստրիայի զարգացման գործակալություն» ընկերության աջակցությամբ իրականացվող «Հայաստանի Հանրապետությունում կարգավորիչ գիլյոտին» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում տրամադրվել է 186.9 մլն դրամ, որը պետական բյուջեում չէր նախատեսվել:

Հաշվետու ժամանակահատվածում նպատակային դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակներում ընդհանուր առմամբ ստացվել է շուրջ 4 մլրդ դրամ, որից 502.3 մլն դրամը (նախատեսվածի 36.7%-ը)՝ Համաշխարհային բանկի, 763.4 մլն դրամը (նախատեսվածի 75.1%-ը)՝ Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի, 1.2 մլրդ դրամը (նախատեսվածի 72.2%-ը)՝ Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի, 97.5 մլն դրամը՝ (նախատեսվածի 30.5%-ը)՝ Դանիական Թագավորության, 92 մլն դրամը (նախատեսվածի 59.4%-ը)՝ ԱՄՆ կառավարության, 91.7 մլն դրամը (նախատեսվածի 133.4%-ը)՝ Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի, 1.1 մլրդ դրամը՝ (նախատեսվածի 54.5%-ը)՝ Եվրամիության, 186.9 մլն դրամը (նախատեսված չէ)՝ Ավստրիայի զարգացման գործակալություն» ընկերության աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի շրջանակներում:

Ընթացիկ տարվա ինն ամիսներին 615.9 մլն դրամ է ստացվել ՀՀ տավարաբուծության զարգացման ծրագրի շրջանակներում՝ տոհմային երինջների ձեռքբերման նպատակով և 2.1 մլրդ

դրամ՝ Հայ-գերմանական ֆինանսական համագործակցության «Հայաստանի գյուղատնտեսության ոլորտի աջակցության ծրագրի» շրջանակներում, որը իննամսյա ծրագրում նախատեսված չէ: Ավելի քան 1.5 մլրդ դրամ մուտքագրվել է պետական հիմնարկների արտաբյուջետային հաշիվներին՝ նրանց կողմից իրականացվող ծրագրերի ֆինանսավորման համար: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ պաշտոնական դրամաշնորհներից պետական բյուջեի մուտքերը նվազել են 76.6%-ով կամ 26.9 մլրդ դրամով, ինչը մեծ մասամբ պայմանավորված է «Հազարամյակի մարտահրավեր» ծրագրի գծով հատկացումների նվազմամբ:

Այլ եկամուտներ

ՀՀ պետական բյուջեի այլ եկամուտները 2012 թվականի ինն ամիսներին կազմել են ավելի քան 34.2 մլրդ դրամ և ապահովել 116.7% կատարողական: Նշված գումարից 15.6 մլրդ դրամը կազմել են ՀՀ պետական հիմնարկների արտաբյուջետային եկամուտները, որոնց ծրագիրը կատարվել է 105%-ով:

Այլ եկամուտների ծրագրի գերազանցումն ապահովվել է հիմնականում բանկերում և այլ ֆինանսավարկային հաստատություններում բյուջեի ժամանակավոր ազատ միջոցների տեղաբաշխումից և դեպոզիտներից ստացվող տոկոսավճարների և ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի օգտագործման տոկոսավճարների մուտքերի գծով, որոնք գերազանցել են իննամսյա ծրագրային ցուցանիշները համապատասխանաբար 353.1 և 38.4 տոկոսով: Մասնավորապես՝ բյուջեի ժամանակավոր ազատ միջոցների տեղաբաշխումից և դեպոզիտներից ստացվող տոկոսավճարները կազմել են 3.7 մլրդ դրամ՝ 9.2%-ով զիջելով 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը: 847.6 մլն դրամ է մուտքագրվել իրավաբանական անձանց բաժնետիրական կապիտալում կատարված ներդրումներից ստացվող շահաբաժինների գծով, որոնք 22.2%-ով գերազանցել են ծրագիրը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված մուտքերը նվազել են 3.8%-ով կամ 33.2 մլն դրամով:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի ծախսերի նկատմամբ եկամուտների գերազանցումից ՀՀ պետական բյուջե է մուտքագրվել 297.8 մլն դրամ՝ 69.2%-ով գերազանցելով ծրագրված ցուցանիշը և 44.8%-ով զիջելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի փաստացի մուտքերը:

Ծրագրի 36.5%-ով գերազանցում է արձանագրվել պետության կողմից տված վարկերի օգտագործման դիմաց ստացված տոկոսների գծով, որոնք կազմել են ավելի քան 4 մլրդ դրամ և 11.8%-ով կամ 426.7 մլն դրամով գերազանցել նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը: Մասնավորապես՝ ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի օգտագործման տոկոսավճարները կազմել են շուրջ 3.9

մլրդ դրամ: Ոչ ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի օգտագործման տոկոսավճարները նախատեսված ծավալով վճարվել են՝ կազմելով 147.4 մլն դրամ:

Պետական սեփականություն հանդիսացող գույքի վարձակալությունից եկամուտները կազմել են 457.7 մլն դրամ՝ 7.1%-ով գերազանցելով իննամսյա ծրագիրը: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ պետական գույքի վարձակալությունից եկամուտները նվազել են 4%-ով:

Տիրազուրկ, ժառանգության իրավունքով, ինչպես նաև ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից (բացառությամբ ՀՀ համայնքների, միջազգային կազմակերպությունների, օտարերկրյա պետությունների) նվիրատվության կարգով պետությանը որպես սեփականություն անցած դրամական միջոցներից մուտքերի գծով, որոնք կազմել են 354.4 մլն դրամ, արձանագրվել է իննամսյա ծրագրի 8.8%-ով գերազանցում:

5.7 մլրդ դրամ (107.4%) պետական բյուջե է մուտքագրվել իրավախախտումների համար գործադիր և դատական մարմինների կողմից կիրառվող պատժամիջոցներից՝ 29.7%-ով կամ 1.3 մլրդ դրամով գերազանցելով նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը:

Օրենքով և իրավական այլ ակտերով սահմանված՝ պետական բյուջե մուտքագրվող այլ եկամուտները կազմել են 18.8 մլրդ դրամ կամ իննամսյա ծրագրի 101%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված եկամուտներն աճել են 13.2%-ով կամ շուրջ 2.2 մլրդ դրամով:

Նախորդ տարվա ինն ամսվա համեմատ այլ եկամուտներն աճել են 11.7%-ով կամ շուրջ 3.6 մլրդ դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված պետական բյուջե մուտքագրվող այլ եկամուտների ու իրավախախտումների համար կիրառվող պատժամիջոցներից մուտքերի աճով:

«ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԾԱԽՍԵՐԸ»

«Կառավարության ծրագրով 2012 թվականի ինն ամիսներին նախատեսվել էր 761.9 մլրդ դրամ ծախսերի կատարում: Հաշվի առնելով «Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 11-րդ կետի և 11-րդ հոդվածի 3-րդ կետի պահանջները, որոնց համաձայն ՀՀ պետական բյուջեի ծրագրային և փաստացի ցուցանիշներում ներառվել են նաև ՀՀ պետական մարմինների արտաբյուջետային միջոցների հաշվին և ՀՀ պետական բյուջեից առանց սահմանափակման իրականացվող ծախսերը, ինչպես նաև կիրառելով պետական բյուջեում փոփոխություններ կատարելու վերաբերյալ օրենքով ՀՀ կառավարությանը վերապահված լիազորությունները՝ ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերի իննամսյա ծրագիրը ճշտվել է՝ կազմելով 786.9 մլրդ դրամ, որի դիմաց փաստացի ծախսերը կազմել են 690.9 մլրդ դրամ: Պետական բյուջեի ծախսերի իննամսյա ծրագիրը կատարվել է 87.8%-ով, ընդ որում, ծրագրից շեղումներ են արձանագրվել ինչպես ընթացիկ, այնպես էլ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերում:

Հարկ է նշել, որ չնայած բյուջետային ծախսերի գծով ծրագրից շեղումներին՝ ապահովվել է պետական բյուջեի ծախսային ծրագրերի շրջանակներում պետական մարմինների կողմից սահմանված կարգով ստանձնած պարտավորությունների ամբողջական և ժամանակին կատարումը:

Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ պետական բյուջեի ծախսերն աճել են 1.2%-ով կամ 8.1 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 616.9 մլրդ դրամ է տրամադրվել ընթացիկ ծախսերին, որոնց իննամսյա ծրագիրը կատարվել է 93.8%-ով: Նախորդ տարվա ինն ամիսների համեմատ նշված ծախսերն աճել են 6.9%-ով կամ 39.7 մլրդ դրամով:

Ընթացիկ ծախսերից 54.4 մլրդ դրամն ուղղվել է պետական հիմնարկների աշխատողների աշխատավարձերի վճարմանը՝ կազմելով ծրագրի 95.4%-ը, որը 2.3%-ով գերազանցել է նախորդ տարվա ցուցանիշը: 3.7 մլրդ դրամ է տրամադրվել պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներին՝ կազմելով նախատեսվածի 90%-ը և 0.7%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշը:

Ծառայությունների և ապրանքների ձեռք բերման նպատակով պետական բյուջեից օգտագործվել է 139 մլրդ դրամ, որը կազմում է ծրագրի 94%-ը: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ նշված ծախսերն աճել են 19.5%-ով, ինչը մեծ մասամբ պայմանավորված է նյութերի ձեռքբերման ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 29.2 մլրդ դրամ ուղղվել է պետական պարտքի սպասարկմանը՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 93.6%-ը: Մասնավորապես՝ 18.5 մլրդ դրամ տրամադրվել է ներքին պարտքի և 10.7 մլրդ դրամ՝ արտաքին պարտքի սպասարկմանը: Պետական

պարտքի սպասարկման ծախսերի ծրագրից շեղումն արձանագրվել է հիմնականում ներքին պարտքի սպասարկման գծով, ինչը պայմանավորված է տոկոսադրույքների բարձրացման պայմաններում ավելի բարձր եկամտաբերությամբ հետզնումների իրականացմամբ, ինչպես նաև 2011 թվականի չորրորդ եռամսյակում 4.5 մլրդ դրամ ծավալով 7 և 10 տարի մարման ժամկետայնություն ունեցող պարտատոմսերի հետզնմամբ, որոնք պետք է սպասարկվեին 2012 թվականի փետրվար ամսին: Պետական պարտքի սպասարկման ծախսերը 14.5%-ով գերազանցել են նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը: Մասնավորապես՝ ներքին պետական պարտքի սպասարկման ծախսերն ավելացել են 13.8%-ով, որը պայմանավորված է ինչպես ներքին պետական պարտքի ծավալի աճով, այնպես էլ դրա կառուցվածքի փոփոխությամբ: Արտաքին պարտքի սպասարկման ծախսերի 15.8% աճը պայմանավորված է ՀՀ դրամի նկատմամբ ԱՄՆ դոլարի և Եվրոյի փոխարժեքների, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության արտաքին պարտքի ծավալի աճով:

2012 թվականի ինն ամիսներին պետական բյուջեից տրամադրվել են 15.4 մլրդ դրամի սուբսիդիաներ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 95.3%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերն աճել են 15.6%-ով կամ 2.1 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեի ընթացիկ ծախսերի 11.9%-ը կամ 73.7 մլրդ դրամ տրամադրվել է դրամաշնորհներին՝ ապահովելով 95.6% կատարողական: Մասնավորապես՝ նշված գումարից 24.3 մլրդ դրամ տրամադրվել է համայնքների բյուջեներին համահարթեցման սկզբունքով տրվող դոտացիաների ֆինանսավորմանը, որը կատարվել է 100%-ով: Նախատեսված ծավալով օգտագործվել են նաև օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքների բյուջեների կորուստների փոխհատուցման և համայնքներին տրամադրված այլ ընթացիկ դրամաշնորհները՝ կազմելով համապատասխանաբար 39.4 մլն դրամ և 2.3 մլրդ դրամ: Մնացած դրամաշնորհների գծով արձանագրվել են որոշակի շեղումներ: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ դրամաշնորհներն աճել են 5.7%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված պետական հատվածի այլ մակարդակներին տրամադրված ընթացիկ դրամաշնորհների ավելացմամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեի ընթացիկ ծախսերի 34.4%-ն ուղղվել է սոցիալական նպաստներին և կենսաթոշակներին, որոնք կազմել են 212.4 մլրդ դրամ կամ իննամսյա ծրագրի 94.4%-ը: Մասնավորապես՝ 147.3 մլրդ դրամ է տրամադրվել կենսաթոշակներին, 57.8 մլրդ դրամ՝ նպաստներին, 7.3 մլրդ դրամ՝ սոցիալական ապահովության միջոցառումների իրականացման նպատակով աշխատողներին առաջարկվող սոցիալական փաթեթի ծառայությունների գծով ծախսերին, որոնք կազմել են ծրագրի համապատասխանաբար 99.3%-ը, 83.7%-ը և 94.7%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ սոցիալական նպաստների և կենսաթոշակների ծախսերն աճել են 11.5%-ով կամ 21.9 մլրդ դրամով:

2012 թվականի ինն ամիսներին 89.2 մլրդ դրամ է տրամադրվել այլ ծախսերին՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 90%-ը: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ ծախսերը նվազել են 15.1%-ով:

ՀՀ պետական բյուջեի ոչ ֆինանսական ակտիվների հետ գործառնությունները հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են 74 մլրդ դրամ կամ ծրագրի 57.3%-ը: Մասնավորապես՝ 76.6 մլրդ դրամ տրամադրվել է ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերին՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 58.6%-ը և 28.5%-ով կամ 30.5 մլրդ դրամով զիջելով 2011 թվականի ցուցանիշը: Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի անկումը հիմնականում պայմանավորված է շենքերի ու շինությունների ձեռքբերման և կապիտալ վերանորոգման ծախսերի անկմամբ: Ոչ ֆինանսական ակտիվների օտարումից մուտքերը կազմել են 2.6 մլրդ դրամ՝ կանխատեսված 1.3 մլրդ դրամի դիմաց: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված մուտքերն աճել են 77.9%-ով կամ 1.1 մլրդ դրամով:

Գործառական դասակարգում

2012 թվականի ինն ամիսներին ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների գծով ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են 111.3 մլրդ դրամ՝ 91.5%-ով ապահովելով իննամսյա ծրագրի կատարումը: Շեղումը հիմնականում առաջացել է «Ֆինանսական և հարկաբյուջետային հարաբերություններ», «Ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)», «Պետական պարտքի գծով գործառնություններ» և «Օրենսդիր և գործադիր մարմիններ, պետական կառավարում» դասերում: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների ծախսերն աճել են 4.7%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված պետական պարտքի սպասարկման և այլ դասերին չպատկանող ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների ծախսերի աճով:

Օրենսդիր և գործադիր մարմինների ու պետական կառավարման ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են շուրջ 9.2 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 88.9%-ը: Շեղումը հիմնականում առաջացել է գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանման, վարչական օբյեկտների հիմնանորոգման և ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի ու պատգամավորների պահպանման ծախսերում: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ օրենսդիր և գործադիր մարմինների ու պետական կառավարման ծախսերն աճել են 0.9%-ով:

Ֆինանսական և հարկաբյուջետային հարաբերությունների ծրագրերին հաշվետու ժամանակահատվածում տրամադրվել է շուրջ 26.7 մլրդ դրամ, որը կազմում է նախատեսված ցուցանիշի 88.1%-ը: Հատկացումների զգալի մասը՝ 15.1 մլրդ դրամ, ուղղվել է արտահանողներին ավելացված արժեքի հարկի գծով առաջացած գերավճարների վերադարձին, որը կատարվել է 99.8%-ով: Տվյալ դասի ծախսերի ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի նյութական խրախուսման և համակարգի զարգացման ֆոնդի համար նախատեսված միջոցները 49.5%-ով (2.6 մլրդ դրամ) օգտագործելու հանգամանքով: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ֆինանսական և հարկաբյուջետային հարաբերությունների ծախսերը նվազել են 9.2%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի նյութական խրախուսման և համակարգի զարգացման ֆոնդի, ինչպես նաև ավելացված արժեքի հարկի վերադարձի և հարկային վարչարարությանն օժանդակության նպատակով վիճակահանության անցկացման և պարզաբանումների տրամադրման ծախսերով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 7.4 մլրդ դրամ է տրամադրվել *արտաքին հարաբերությունների* ծրագրերին, որը կազմել է նախատեսված հատկացումների 97.6%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ դեսպանությունների և ներկայացուցչությունների

պահպանման, արտասահմանյան պատվիրակությունների ընդունելությունների, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությանը սուվերեն վարկանիշ շնորհելու կապակցությամբ կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների դիմաց վճարման համար նախատեսված միջոցները պակաս օգտագործելու հանգամանքով: Արտաքին հարաբերությունների ծախսերից 5 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 99.4%-ը օգտագործվել է ՀՀ դեսպանությունների և ներկայացուցչությունների պահպանման նպատակով: Միջազգային կազմակերպություններին Հայաստանի Հանրապետության անդամակցության վճարները կազմել են 1.1 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 99.7%-ը: Արտասահմանյան պատվիրակությունների ընդունելությունների համար նախատեսված միջոցներն օգտագործվել են 66.8%-ով՝ կազմելով 166.9 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ արտաքին հարաբերությունների ծախսերն աճել են 9.4%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ՀՀ դեսպանությունների և ներկայացուցչությունների պահպանման ծախսերով:

Ընդհանուր բնույթի ծառայությունների խմբի ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են 1.5 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 91.2%-ը: Շեղումը հիմնականում արձանագրվել է ծրագրման և վիճակագրական ընդհանուր ծառայությունների և ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունների դասերում:

Աշխատակազմի (կադրերի) գծով ընդհանուր բնույթի ծառայությունների դասին տրամադրվել է 279.9 մլն դրամ, որը կազմել է իննամսյա ծրագրային հատկացումների 94.8%-ը: Շեղումը հիմնականում արձանագրվել է տվյալ դասում ընդգրկված՝ քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման ծառայության գործունեության կազմակերպման բնագավառում պետության կողմից համայնքի ղեկավարին պատվիրակված լիազորությունների իրականացման ֆինանսավորման գծով, որը կատարվել է 92.5%-ով և կազմել 96.2 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ քաղաքացիական ծառայության կադրերի ռեզերվում գտնվող անձանց թվաքանակի աճով պայմանավորված՝ նրանց վարձատրության ծախսերն աճել են 1.5 անգամ, ինչի արդյունքում աշխատակազմի (կադրերի) գծով ընդհանուր բնույթի ծառայությունների դասի ծախսերն աճել են 8.2%-ով:

Ծրագրման և վիճակագրական ընդհանուր ծառայությունների դասին տրամադրվել է 743.7 մլն դրամ, որը կազմել է իննամսյա ծրագրային հատկացումների 89.6%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի խթանման ծառայությունների համար նախատեսված միջոցների պակաս օգտագործման հանգամանքով, որոնք կազմել են 4 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 7%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ծրագրման և վիճակագրական ընդհանուր ծառայությունների դասի ծախսերը նվազել են 19.4%-ով՝

հիմնականում պայմանավորված «Մարդահամար-2011» արտաբյուջետային դրամաշնորհային ծրագրով:

Ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունների դասին տրամադրվել է 473.1 մլն դրամ, որը կազմել է հաշվետու ժամանակահատվածի ծրագրային հատկացումների 91.7%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանման և «Գնումների աջակցման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին պետական աջակցության ծախսերով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 90.2% (209.8 մլն դրամ) և 82.2% (90.1 մլն դրամ): Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունների ծախսերը գրեթե չեն փոփոխվել:

2012 թվականի ինն ամիսներին պետական բյուջեից շուրջ 5.3 մլրդ դրամ է տրամադրվել *ընդհանուր բնույթի հետազոտական աշխատանքներին*՝ կազմելով ծրագրային հատկացումների 96.5%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ենթակառուցվածքների պահպանման ու զարգացման ծրագրի շրջանակներում նախատեսված միջոցներն ամբողջությամբ չօգտագործելու հանգամանքով: Նշված ծախսերը կազմել են ավելի քան 4 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 96.8%-ը: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ ընդհանուր բնույթի հետազոտական աշխատանքների ծախսերն աճել են 10.5%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված 2012 թվականի պետական բյուջեից «Ա. Ալիխանյանի անվան ազգային գիտական լաբորատորիա» հիմնադրամի գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ենթակառուցվածքի պահպանման ու զարգացման և գիտական ներուժի արդիականացման նպատակով միջոցներ հատկացնելու հանգամանքով, ինչպես նաև ազգային արժեք ներկայացնող գիտական օբյեկտների պահպանության ծրագրին հատկացումների աճով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 465.8 մլն դրամ և 396 մլն դրամ:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների գծով հետազոտական և նախագծային աշխատանքներին* պետական բյուջեից հատկացվել է 694.5 մլն դրամ, որն ամբողջությամբ օգտագործվել է: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների գծով հետազոտական և նախագծային աշխատանքների ծախսերն աճել են 12%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պայմանագրային (թեմատիկ) հետազոտությունների համար տրամադրված միջոցների ավելացման հանգամանքով:

Այլ դասերին չպատկանող ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններին տրամադրվել է 7 մլրդ դրամ, որը կազմել է ինն ամիսների ծրագրային հատկացումների 69.8%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող էլեկտրոնային հասարակության և մրցունակության համար նորարարության ծրագրի (36.4% կամ

660.7 մլն դրամ), ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների (34.8% կամ 433.8 մլն դրամ), ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի ստորաբաժանումների կողմից մատուցվող ծառայություններից ստացվող եկամուտների հաշվին կոմիտեի համակարգի գծով իրականացվող ծախսերի (77.7% կամ 1.9 մլրդ դրամ) կատարողականով: Բացի այդ, տվյալ խմբում ներառված չորս ծրագրերի շրջանակներում նախատեսված միջոցները՝ 319 մլն դրամ ընդհանուր գումարով, հաշվետու ժամանակահատվածում չեն օգտագործվել: Մասնավորապես՝ չեն օգտագործվել Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Երևան քաղաքի պինդ աղբի կառավարման նպատակով պետական մասնավոր համագործակցության կառույցի համար գործարքի խորհրդատվական աջակցության, Ազգային ժողովի քաղաքականության ձևավորման և հանրության հետ երկխոսության կարողությունների հզորացման, Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների 2-րդ ռազմավարության իրականացման և արտաբյուջետային միջոցների հաշվին փորձագիտական ծառայությունների ծրագրերի շրջանակներում նախատեսված միջոցները: Այլ դասերին չպատկանող ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների ծախսերը նախորդ տարվա հին ամիսների համեմատ աճել են 70.1%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների հետ կապված ծախսերի, արտաքին աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի շրջանակներում կատարված ծախսերի, ինչպես նաև ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի ստորաբաժանումների կողմից մատուցվող ծառայություններից ստացվող եկամուտների հաշվին կոմիտեի համակարգի պահպանման և կարողությունների զարգացման ծախսերի աճով:

2012 թվականի հին ամիսների *պետական պարտքի գծով գործառնություններին* տրամադրվել է շուրջ 29.2 մլրդ դրամ, որը կազմել է իննամսյա ծրագրային հատկացումների 93.6%-ը: Շեղումը հիմնականում արձանագրվել է ներքին պետական պարտքի սպասարկման ծախսերում: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ պետական պարտքի սպասարկման ծախսերն աճել են 14.5%-ով՝ պայմանավորված ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին պետական պարտքի սպասարկման ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *կառավարության փարթեր մակարդակների միջև իրականացվող ընդհանուր բնույթի տրանսֆերտները* կազմել են շուրջ 24.4 մլրդ դրամ՝ ապահովելով 100% կատարողական: Միջոցներն ուղղվել են համայնքների բյուջեներին ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով դոտացիաների տրամադրմանը և Ազգային ժողովի ընդունած օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքների բյուջեների եկամուտների կորուստների փոխհատուցմանը: Նախորդ տարվա հին ամիսների համեմատ նշված ծախսերը փոփոխություն չեն կրել:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պաշտպանության բնագավառին հատկացվել է շուրջ 108 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 96.8%-ը: Մասնավորապես՝ 104.4 մլրդ դրամ հատկացվել է ռազմական պաշտպանությանը, 3.2 մլրդ դրամ՝ այլ դասերին չպատկանող պաշտպանական ծախսերին, 224.7 մլն դրամ՝ պաշտպանության ոլորտում հետազոտական և նախագծային աշխատանքներին և 103.4 մլն դրամ՝ արտաքին ռազմական օգնությանը: Նախորդ տարվա հին ամիսների համեմատ պաշտպանության ծախսերն աճել են 6.9%-ով կամ 6.9 մլրդ դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է ռազմական կարիքների բավարարման ծախսերի աճով:

Հասարակական կարգի, անվտանգության և դատական գործունեության բնագավառին 2012 թվականի հին ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել է 50.7 մլրդ դրամ՝ ապահովելով հինամսյա ծրագրի 92.5% կատարողական: Ընդ որում, բոլոր դասերում առկա են ծրագրից շեղումներ, որոնց գերակշիռ մասը բաժին է ընկել ոստիկանության և դատարանների դասերին: Նշված բաժնի ծախսերի 69.4%-ն ուղղվել է հասարակական կարգի և անվտանգության պահպանության, 5.9%-ը՝ փրկարար ծառայության, 11.3%-ը՝ դատական գործունեության և իրավական պաշտպանության, 3.4%-ը՝ դատախազության, 10%-ը՝ կալանավայրերի ծախսերի ֆինանսավորմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ հասարակական կարգի, անվտանգության և դատական գործունեության բնագավառի ծախսերն աճել են 3.3%-ով կամ 1.6 մլրդ դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված ոստիկանության ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 35.2 մլրդ դրամ տրամադրվել է հասարակական կարգի և անվտանգության բնագավառի ծրագրերին՝ ապահովելով հինամսյա ծրագրի 92.6% կատարողական: Նշված գումարից 26.5 մլրդ դրամ տրամադրվել է ոստիկանությանը, 8.7 մլրդ դրամ՝ ազգային անվտանգությանը: Շեղումը հիմնականում առաջացել է ՀՀ կառավարությանն առընթեր ոստիկանության արտաբյուջետային միջոցների հաշվին նախատեսված ծախսերի գծով: 2011 թվականի հին ամիսների համեմատ ոստիկանության և ազգային անվտանգության ծախսերն աճել են համապատասխանաբար 7.4%-ով և 4%-ով:

Փրկարար ծառայության ծախսերը նույն ժամանակահատվածում կազմել են 3 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 93.6%-ով կատարում և 3.4%-ով գերազանցելով 2011 թվականի հին ամիսների ծախսերը:

Դատական գործունեությանը և իրավական պաշտպանությանը տրամադրվել է 5.7 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 88.4%-ով կատարում, որից 5.4 մլրդ դրամ տրամադրվել է դատարաններին և 307.2 մլն դրամ՝ իրավական պաշտպանությանը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ դատարանների պահպանման (91.8%), Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Դատաիրավական բարեփոխումների երկրորդ վարկային ծրագրի (89.3%) և վերջինիս աջակցելու նպատակով իրականացվող ճապոնական դրամաշնորհային ծրագրի (43.1%) ծախսերի

կատարողականով: Հիմնականում նշված վարկային ծրագրի կատարողականով պայմանավորված՝ 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ դատական գործունեության և իրավական պաշտպանության խմբի ծախսերը նվազել են 14.3%-ով: Միևնույն ժամանակ հարկ է նշել, որ Դատաիրավական բարեփոխումների երկրորդ վարկային ծրագրին աջակցելու նպատակով իրականացվող հոլանդական դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում օգտագործվել են նախատեսվածից 51.5%-ով ավել միջոցներ՝ կազմելով 229.7 մլն դրամ:

Դատախազության խմբի ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են 1.7 մլրդ դրամ կամ ծրագրի 89.4%-ը: 2011 թվականի նույն ժամանակաշրջանի համեմատ նշված ծախսերն էական փոփոխություն չեն կրել:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 5.1 մլրդ դրամ տրամադրվել է *կալանավայրերին*՝ կազմելով ծրագրի 96.8%-ը, որը 7.2%-ով գերազանցել է նախորդ տարվա ինն ամիսների համապատասխան ցուցանիշը:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *տնտեսական հարաբերությունների* բաժնի ծախսերը կազմել են ավելի քան 45.6 մլրդ դրամ և ապահովել իննամսյա ծրագրի 52.9% կատարողական: Ծախսերի նշված կատարողականը հիմնականում պայմանավորված է ճանապարհային տրանսպորտի, գյուղատնտեսության, տնտեսական հարաբերությունների (այլ դասերին չպատկանող), ոռոգման և վառելիքի այլ տեսակների դասերի ծախսերի կատարողականով: Բացի նշված ոլորտներից, բաժնի ծախսերի մյուս խմբերում ևս արձանագրվել են ծրագրից շեղումներ, բացառությամբ կապի և լեռնարդյունահանման, արդյունաբերության ու շինարարության խմբերի: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ տնտեսական հարաբերությունների ծախսերը նվազել են 20.1%-ով կամ 11.5 մլրդ դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է ոռոգման և վառելիքի այլ տեսակների դասերի ծախսերի նվազմամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *ընդհանուր բնույթի տնտեսական և առևտրային հարաբերությունների* դասի ծախսերը կազմել են 1.5 մլրդ դրամ՝ ապահովելով իննամսյա ծրագրի 82.8%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է արտաբյուջետային միջոցների հաշվին նախատեսված՝ գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանման, Գյումրու տեխնոպարկի գործունեության իրականացման և Հայաստանի ազգային մրցունակության հիմնադրամի կանոնադրական հիմնախնդիրների իրականացմանը պետական աջակցության ծախսերի կատարողականով, որոնց շրջանակներում օգտագործվել է նախատեսված միջոցների համապատասխանաբար 41.6%-ը (105.7 մլն դրամ), 49.7%-ը (64.9 մլն դրամ) և 79.5%-ը (151.4 մլն դրամ): Խմբում ընդգրկված չորս ծրագրերի գծով արձանագրվել է 100% կատարողական: Մասնավորապես՝ արտասահմանում առևտրային ներկայացուցչությունների պահպանման ծախսերը կազմել են 65.2 մլն դրամ,

հիդրոոդերևութաբանական ծառայությունների ծախսերը՝ 373.6 մլն դրամ, տնտեսական գործունեության արդյունավետ վարման և աջակցման միջոցառումների իրականացման ծախսերը՝ 90.8 մլն դրամ, ՓՄՁ սուբյեկտներին աջակցությունը՝ շուրջ 105.9 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված դասի ծախսերն աճել են 9.6%-ով կամ 132.9 մլն դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանման և Գյումրու տեխնոպարկի գործունեության իրականացման ծախսերի աճով՝ համապատասխանաբար 19.5%-ով (107.1 մլն դրամով) և 69.7%-ով (26.6 մլն դրամով):

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեից *գյուղատնտեսության, անտառային տնտեսության, ձկնաբուծության և որսորդության* խմբին ուղղվել է շուրջ 14.8 մլրդ դրամ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 66.8%-ը: Խմբի ծախսերի 34.5%-ը կամ 5.1 մլրդ դրամը կազմել են գյուղատնտեսության, 3.8%-ը կամ 568.4 մլն դրամը՝ անտառային տնտեսության և 61.6%-ը կամ 9.1 մլրդ դրամը՝ ոռոգման ծախսերը, որոնք համապատասխանաբար 53.8, 100 և 75.4 տոկոսով ապահովել են իննամսյա ծրագրի կատարումը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված խմբի ծախսերը նվազել են 50.6%-ով կամ 15.2 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 5.1 մլրդ դրամ են կազմել *գյուղատնտեսության* ոլորտի ծախսերը՝ կազմելով ծրագրի 53.8%-ը: Կատարված հատկացումների հաշվին գյուղատնտեսության ոլորտում իրականացվել են 22 ծրագրեր, այդ թվում՝ արտաքին աղբյուրներից ֆինանսավորվել են չորս վարկային և երեք դրամաշնորհային ծրագրեր: Շեղումը մեծ մասամբ պայմանավորված է ՕՊԵԿ զարգացման միջազգային հիմնադրամի և Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող գյուղական կարողությունների ստեղծման և Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության վարկային ծրագրերի, ինչպես նաև Դանիական թագավորության աջակցությամբ իրականացվող «Շուկայավարման հնարավորություն ֆերմերներին» դրամաշնորհային ծրագրի գծով ծախսերի կատարողականով, որոնց շրջանակներում օգտագործվել է նախատեսված միջոցների համապատասխանաբար 14.1%-ը (302.9 մլն դրամ), 17.3%-ը (212.4 մլն դրամ), 81.2%-ը (1.5 մլրդ դրամ) և 27%-ը (95.7 մլն դրամ): Գյուղատնտեսության դասի ցածր կատարողականը մասամբ էլ պայմանավորված է տոհմային երինջների ձեռքբերման ծախսերի ցածր կատարողականով. այդ նպատակով նախատեսված 615.9 մլն դրամի դիմաց օգտագործվել է ընդամենը 379.8 հազար դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ գյուղատնտեսության դասի ծախսերն աճել են 26.6%-ով կամ 1.1 մլրդ դրամով, ինչը մեծ մասամբ պայմանավորված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և

մրցունակության վարկային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի մոտ 11 անգամ կամ 1.4 մլրդ դրամով ավելացմամբ, ինչպես նաև գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման (445.8 մլն դրամ) և ՕՊԵԿ զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող գյուղական կարողությունների ստեղծման վարկային ծրագրի (302.9 մլն դրամ) շրջանակներում 2012 թվականի պետական բյուջեից միջոցների հատկացմամբ, որոնք 2011 թվականին չէին նախատեսվել:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *անտառային տնտեսության ծախսերը* կազմել են 568.4 մլն դրամ և 100%-ով ապահովել ծրագրի կատարումը: Նշված ոլորտում իրականացվել են երկու ծրագրեր՝ անտառպահպանական ծառայությունները և անտառային պետական մոնիթորինգը, որոնց շրջանակներում օգտագործվել է համապատասխանաբար 532.5 մլն դրամ և 35.9 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ անտառային տնտեսության ծախսերն աճել են 6.4%-ով կամ շուրջ 34.3 մլն դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված անտառպահպանական ծառայությունների ծախսերի 15.2% աճով:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *ոռոգման* դասի ծախսերը կազմել են 9.1 մլրդ դրամ և ապահովել իննամսյա ծրագրի 75.4% կատարողական: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող ոռոգման համակարգի վերականգնման հրատապ վարկային ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորման ծախսերի կատարողականով, որոնք կատարվել են 61.7%-ով՝ կազմելով 3.9 մլրդ դրամ: Ոռոգման ոլորտին կատարված հատկացումների հաշվին իրականացվել են 9 ծրագրեր, այդ թվում՝ արտաքին աղբյուրներից ֆինանսավորվել են երկու վարկային ծրագրեր: Ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցության նպատակով հաշվետու ժամանակահատվածում օգտագործվել է 3.8 մլրդ դրամ՝ 96.8%-ով ապահովելով ծրագրի կատարումը: Ոռոգում ջրառ իրականացնող կազմակերպությունների համար ֆինանսական աջակցությանը տրամադրվել է 501.3 մլն դրամ՝ ապահովելով 95.4% կատարողական: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ոռոգման բնագավառի ծախսերը նվազել են 64.1%-ով կամ 16.3 մլրդ դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է ԱՄՆ կառավարության աջակցությամբ իրականացվող «Հազարամյակի մարտահրավեր» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում 2011 թվականի ինն ամիսների ընթացքում կատարված ծախսերով, որոնք 2012 թվականին չեն նախատեսվել:

Վառելիքի և էներգետիկայի բնագավառում 2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են շուրջ 2.6 մլրդ դրամ՝ 57.6%-ով զիջելով ծրագիրը, ինչը հիմնականում պայմանավորված է Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի աջակցությամբ իրականացվող էլեկտրամատակարարման հուսալիության և Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Գյումրի-2» ենթակայանի

վերականգնման վարկային ծրագրերի շրջանակներում կատարված ծախսերի կատարողականով: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ վառելիքի և էներգետիկայի բնագավառի ծախսերը նվազել են 34.4%-ով կամ 1.4 մլրդ դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված Ճապոնիայի կառավարության աջակցությամբ իրականացվող համակցված շոգեգազային ցիկլով էներգաբլոկի կառուցման վարկային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի 85.5%-ով կամ 2.1 մլրդ դրամով նվազմամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 117.2 մլն դրամ է տրամադրվել «Միջուկային վառելիք» դասին՝ կազմելով ծրագրի 84.7%-ը: Միջոցներն ուղղվել են ՀՀ կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման կոմիտեի պահպանմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում նշված ծախսերը նվազել են 6.3%-ով կամ շուրջ 7.9 մլն դրամով:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ավելի քան 638.9 մլն դրամ են կազմել «*Վառելիքի այլ տեսակներ*» դասի ծախսերը՝ ապահովելով իննամսյա ծրագրի 19.5% կատարողական, ինչը հիմնականում պայմանավորված է Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի աջակցությամբ իրականացվող էլեկտրամատակարարման հուսալիության վարկային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի կատարողականով, որը կազմել է 2.8% (67.8 մլն դրամ): Հատկացված միջոցներից 363 մլն դրամն օգտագործվել է Ճապոնիայի կառավարության աջակցությամբ իրականացվող համակցված շոգեգազային ցիկլով էներգաբլոկի կառուցման վարկային ծրագրի շրջանակներում՝ 83.6%-ով ապահովելով ծրագրի կատարումը: Ավելի քան 208.1 մլն դրամ է օգտագործվել Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող երկրաջերմային էներգիայի դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում՝ կազմելով նախատեսվածի 68.9%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ տվյալ դասի ծախսերը նվազել են 81.3%-ով կամ շուրջ 2.8 մլրդ դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված Ճապոնիայի կառավարության աջակցությամբ իրականացվող համակցված շոգեգազային ցիկլով էներգաբլոկի կառուցման վարկային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 1.8 մլրդ դրամ են կազմել *էլեկտրաէներգիայի* դասի ծախսերը՝ 32.2%-ով զիջելով ծրագրին: Ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Գյունրի-2» ենթակայանի վերականգնման վարկային ծրագրի ծախսերով, որի շրջանակներում օգտագործվել է ավելի քան 1.3 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 63.9%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծրագրի ծախսերի աճով է պայմանավորված էլեկտրաէներգիայի դասի ծախսերի 4.5 անգամ աճը:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *լեռնաարդյունահանման, արդյունաբերության և շինարարության* բնագավառում ՀՀ պետական բյուջեից իրականացվել են 4.2 մլն դրամի ծախսեր՝

ամբողջությամբ ապահովելով ծրագրի կատարումը: Հատկացված միջոցներն ամբողջությամբ ուղղվել են ընդերքի մասին տեղեկատվության տրամադրման ծառայության ձեռքբերմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված խմբի ծախսերը նվազել են 37.2%-ով կամ շուրջ 2.5 մլն դրամով՝ պայմանավորված 2011 թվականին շինարարության թույլտվության ուղղությամբ կատարված ծախսերով, որոնք 2012 թվականին չեն նախատեսվել:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *տրանսպորտի* բնագավառում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են ավելի քան 25.6 մլրդ դրամ՝ 49.2%-ով ապահովելով ծրագրի կատարումը, որը հիմնականում պայմանավորված է ճանապարհային տրանսպորտի դասի ծախսերի կատարողականով: Խմբի ծախսերի 85%-ը կամ 21.8 մլրդ դրամը կազմել են ճանապարհային, 0.1%-ը կամ 15.3 մլն դրամը՝ երկաթուղային, 1.1%-ը կամ 270.7 մլն դրամը՝ օդային և 13.9%-ը կամ 3.6 մլրդ դրամը՝ խողովակաշարային և այլ տրանսպորտի ծախսերը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ տրանսպորտի խմբի ծախսերն աճել են 35.6%-ով կամ 6.7 մլրդ դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված ճանապարհային տրանսպորտի ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *ճանապարհային տրանսպորտի* բնագավառում պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են շուրջ 21.8 մլրդ դրամ և ապահովել իննամսյա ծրագրի 48% կատարողական: Ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Ասիական զարգացման բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հյուսիս-հարավ տրանսպորտային միջանցքի զարգացման և վերջինիս 2-րդ տրանշի հաշվին իրականացվող վարկային ծրագրերի գծով ծախսերի կատարողականով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 72.6% և 2.3%, ինչպես նաև քաղաքային ենթակառուցվածքների և քաղաքի կայուն զարգացման ներդրումային վարկային ծրագրի գծով նախատեսված 2.4 մլրդ դրամի միջոցները չօգտագործելու հանգամանքով: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված դասի ծախսերն աճել են 50.7%-ով կամ 7.3 մլրդ դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է Ասիական զարգացման բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հյուսիս-հարավ տրանսպորտային միջանցքի զարգացման և Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող կենսական նշանակության ճանապարհների բարելավման ծրագրի երկրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորման վարկային ծրագրերի, ինչպես նաև համայնքների բյուջեներին նպատակային հատկացումների՝ սուբվենցիաների տրամադրման և պետական նշանակության ավտոճանապարհների հիմնանորոգման ծախսերի աճով: Նշված ծրագրերի շրջանակներում ծախսվել է համապատասխանաբար 6.1 մլրդ դրամ, 3.8 մլրդ դրամ, 3.1 մլրդ դրամ և 3.6 մլրդ դրամ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *երկաթուղային տրանսպորտի* դասի ծախսերը կազմել են 15.3 մլն դրամ և ապահովել իննամսյա ծրագրի 7.7%-ը: Ցածր կատարողականը պայմանավորված է ուղևորափոխադրումներից ստացված վնասի դիմաց «Հարավկովկասյան երկաթուղի» ՓԲԸ-ին

սուբսիդիայի տրամադրման և ՀՀ տարածքում ՌԴ զորամիավորումների հասցեով երկաթուղային փոխադրումների սպասարկման և մատուցվող ծառայությունների ծախսերի փոխհատուցման նպատակով նախատեսված շուրջ 165.3 մլն դրամի միջոցները չօգտագործելու հանգամանքով: Օգտագործված գումարն ուղղվել է «Երկաթուղու շինարարություն» ՓԲԸ-ին սուբսիդիայի տրամադրման նպատակով՝ 46.9%-ով ապահովելով ծրագրի կատարումը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ երկաթուղային տրանսպորտի ծախսերը նվազել են 91.6%-ով կամ շուրջ 167.3 մլն դրամով՝ պայմանավորված ուղևորափոխադրումներից ստացված վնասի դիմաց «Հարավկովկասյան երկաթուղի» ՓԲԸ-ին սուբսիդիայի տրամադրման համար 2011 թվականի ինն ամիսների ընթացքում կատարված ծախսերով, որոնց գծով 2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում նախատեսված 155 մլն դրամի միջոցները չեն օգտագործվել:

Օդային տրանսպորտի գծով պետական բյուջեի ծախսերում նույնպես արձանագրվել է ցածր կատարողական՝ 44.2% կամ 270.7 մլն դրամ: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության արտաբյուջետային միջոցների հաշվին կատարված ծախսերի ցածր կատարողականով, որը կազմել է 28.8% (120.9 մլն դրամ): Հատկացված միջոցներից 86.2 մլն դրամն ուղղվել է գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանմանը՝ 92%-ով ապահովելով ծրագրի կատարումը: Շուրջ 63.6 մլն դրամ է ծախսվել ՀՀ օդանավակայաններում ՌԴ զորամիավորումների օդանավերի սպասարկման և մատուցվող ծառայությունների ծախսերի փոխհատուցման նպատակով՝ կազմելով նախատեսվածի 70%-ը: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ օդային տրանսպորտի ծախսերը նվազել են 17.2%-ով կամ 56.1 մլն դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության արտաբյուջետային միջոցների հաշվին կատարված ծախսերի 26.7%-ով (44.1 մլն դրամով) նվազմամբ:

Խողովակաշարային և այլ տրանսպորտի գծով պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են շուրջ 3.6 մլրդ դրամ՝ 60.3%-ով ապահովելով ծրագրի կատարումը: Շեղումը պայմանավորված է Եվրոպական միության հարևանության ներդրումային ծրագրի աջակցությամբ իրականացվող Երևանի մետրոպոլիտենի վերակառուցման դրամաշնորհային ծրագրի (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն) և Եվրոպական ներդրումային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Երևանի մետրոպոլիտենի վերակառուցման վարկային ծրագրի (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն) ծախսերի կատարողականով, որոնցից յուրաքանչյուրի շրջանակներում կատարվել են 1 մլրդ դրամի ծախսեր՝ կազմելով նախատեսվածի 52.7%-ը: Նախորդ տարվա ինն ամիսների համեմատ նշված

դասի ծախսերը նվազել են 9.4%-ով կամ 370.4 մլն դրամով՝ պայմանավորված Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի աջակցությամբ իրականացվող Երևանի մետրոպոլիտենի վերակառուցման (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն) վարկային ծրագրի (1.3 մլրդ դրամ) շրջանակներում 2011 թվականի ինն ամիսների ընթացքում կատարված ծախսերով, որոնք 2012 թվականին չեն նախատեսվել:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *կապի* ոլորտում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են շուրջ 279.6 մլն դրամ՝ ամբողջությամբ ապահովելով ծրագրի կատարումը: Կատարված հատկացումներն ուղղվել են հեռահաղորդակցության և կապի կանոնակարգման ծառայությունների ֆինանսավորմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ կապի ոլորտի ծախսերը նվազել են 6.9%-ով կամ 20.8 մլն դրամով:

Տնտեսական հարաբերությունների բաժնի այլ բնագավառների խմբի ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են ավելի քան 13.5 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 30.7%-ը: Նշված գումարն ուղղվել է զբոսաշրջության ոլորտին պետական աջակցությանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված խմբի ծախսերը նվազել են 98.2%-ով կամ 725.1 մլն դրամով՝ պայմանավորված նախորդ տարի «Հազարամյակի մարտահրավեր» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերով, որոնք 2012 թվականի պետական բյուջեում չեն նախատեսվել:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *տնտեսական հարաբերությունների գծով հետազոտական և նախագծային աշխատանքների* շրջանակներում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերն ապահովել են 93.7% կատարողական՝ կազմելով շուրջ 63.1 մլն դրամ: Նշված գումարից 29.3 մլն դրամը հատկացվել է ընդհանուր բնույթի տնտեսական, առևտրային և աշխատանքի հարցերի գծով հետազոտական և նախագծային աշխատանքներին, որոնք կատարվել են 100%-ով: Շուրջ 33.8 մլն դրամը (նախատեսվածի 88.9%-ը) ուղղվել է լեռնաարդյունահանման, արդյունաբերության և շինարարության դասում ընդգրկված՝ պետական կարիքների համար ապրանքների, աշխատանքների (ծառայությունների) կողմնորոշիչ գների մեթոդաբանական, վերլուծական և տեղեկատվական ծառայություններին: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ տնտեսական հարաբերությունների գծով հետազոտական և նախագծային աշխատանքների ծախսերը նվազել են 8.8%-ով կամ 6.1 մլն դրամով:

2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում *այլ դասերին չպատկանող տնտեսական հարաբերությունների* խմբի փաստացի ցուցանիշը կազմել է շուրջ 787.4 մլն դրամ՝ ապահովելով ծրագրի կատարումը 20.6%-ով: Ընդ որում, խմբի ծախսերը կազմել են 3.4 մլրդ դրամ կամ ծրագրի 65%-ը, իսկ ոչ ֆինանսական ակտիվների օտարումից մուտքագրվել է շուրջ 2.6 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածից 92.3%-ով ավելի: Ծախսերի ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է

Բելգիական ՔԵՅ ԲԻ ՍԻ ԷՆ ՎԻ բանկի աջակցությամբ իրականացվող ռադիոհեղուկների արտադրության արտադրամասի ստեղծման վարկային ծրագրի գծով նախատեսված շուրջ 1.3 մլրդ դրամի միջոցները չօգտագործելու հանգամանքով, ինչպես նաև Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի երրորդ ծրագրի երրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի 19.5% կատարողականով, որի շրջանակներում նախատեսված 1 մլրդ դրամի փոխարեն ծախսվել է շուրջ 195.9 մլն դրամ: Ծրագրի գերազանցում է արձանագրվել Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի երրորդ ծրագրի և նույն ծրագրի երկրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի գծով, որոնց շրջանակներում օգտագործվել է համապատասխանաբար 47.8 մլն և 747.6 մլն դրամ՝ ապահովելով 125.2% և 189.6% կատարողական: Հաշվետու ժամանակահատվածում 501.3 մլն դրամ են կազմել «ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 3-րդ կետով սահմանված մուտքերի հաշվին առանց սահմանափակման իրականացվող ծախսերը:

2012 թվականի ինն ամսում շրջակա միջավայրի պաշտպանության բնագավառում պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են ավելի քան 3.9 մլրդ դրամ կամ ծրագրով նախատեսվածի 78.9%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է արտաքին աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի կատարողականով: Նախորդ տարվա ինն ամսվա համեմատ շրջակա միջավայրի պաշտպանության ծախսերը նվազել են 11.2%-ով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *աղբահանման* խմբում նախատեսված շուրջ 21.9 մլն դրամն ամբողջությամբ տրամադրվել է ռադիոակտիվ թափոնների վնասազերծման ծառայություններին: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ խմբի ծախսերը նվազել են 36.3%-ով՝ պայմանավորված 2011 թվականին «Ռադիոակտիվ թափոնների վնասազերծում» ՓԲԸ-ում կատարված ներդրումներով, որի համար 2012 թվականի պետական բյուջեից միջոցներ չեն հատկացվել:

2012 թվականի ինն ամսվա *օդի աղտոտման դեմ պայքարի* ծախսերը կազմել են 92.4 մլն դրամ՝ ամբողջությամբ ապահովելով իննամսյա ծրագրի կատարումը: Մասնավորապես՝ 84.2 մլն դրամ են կազմել ջրային օբյեկտների և օդային ավազանի աղտոտվածության վիճակի մոնիթորինգի ծառայությունների ձեռք բերման և 8.2 մլն դրամ՝ թափոնների ուսումնասիրության ծառայությունների ծախսերը: Նախորդ տարվա համեմատ օդի աղտոտման դեմ պայքարի ծախսերն աճել են 7.7%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ջրային օբյեկտների և օդային ավազանի աղտոտվածության վիճակի մոնիթորինգի ծառայությունների ձեռք բերման ծախսերի 7.1% աճով:

Կենսաբազմազանության և բնության պաշտպանության ծրագրերին ուղղվել է ավելի քան 2.9 մլրդ դրամ՝ 83%-ով կատարելով իննամսյա ծրագիրը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Աբու-Դաբիի Զարգացման հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող Արփա-Սևան թունելի

հիմնանորոգման ծրագրի և ՎՋԵԲ աջակցությամբ իրականացվող Սևանա լճի բնապահպանական դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի կատարողականով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 1.4 մլրդ դրամ (80.5%) և 961.9 մլն դրամ (78.7%): Բացի այդ, Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայությունների գծով ծախսերը կազմել են 2.6 մլն դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 49.5% կատարողական, իսկ ՄԱԶԾ կողմից տրամադրված դրամաշնորհի հաշվին իրականացվող Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրման աշխատանքների գծով՝ 56.4 մլն դրամ կամ 50%: ՀՀ Լոռու և Տավուշի մարզերի տարածքներում գտնվող բնության հուշարձանների հաստատված ցանկի համալրման, պահպանական գոտիների տարածքների ճշգրտման, հողամասերի սահմանազատման և քարտեզագրման ծառայությունների գծով ծախսերը կազմել են շուրջ 4.5 մլն դրամ և ապահովել ծրագրի 64.2% կատարողական: ՎՋԵԲ-ի աջակցությամբ իրականացվող «Ինժեներիա, նախագծում և պայմանագրերի վերահսկողություն» դրամաշնորհային ծրագրի և Սևանա լճի բնապահպանական ծրագրի շրջանակներում 2011 թվականին ստացված միջոցներից հաշվետու ժամանակահատվածում օգտագործվել է համապատասխանաբար 7.1 մլն դրամ և 68.2 մլն դրամ, որոնք 2012 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված չեն: Նշենք, որ կենսաբազմազանության և բնության պաշտպանության խմբի մյուս 9 ծրագրերն իրականացվել են նախատեսված ծավալով: Նախորդ տարվա համեմատ կենսաբազմազանության և բնության պաշտպանության ծախսերը նվազել են 16.2%-ով կամ 561.4 մլն դրամով՝ հիմնականում պայմանավորված Աբու-Դաբիի Զարգացման հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող Արփա-Սևան թունելի հիմնանորոգման ծրագրի և ՎՋԵԲ աջակցությամբ իրականացվող Սևանա լճի բնապահպանական դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի նվազմամբ:

Այլ դասերին չպատկանող շրջակա միջավայրի պաշտպանության ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են 888.1 մլն դրամ և ապահովել ծրագրի 66.5% կատարողական: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում բնապահպանական դրամաշնորհային ծրագրի գծով ծախսերի կատարողականով, որը կազմել է 15.9% կամ 74.4 մլն դրամ: Գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանման (նախարարությունների աշխատակազմերի մասով) ծախսերի գծով օգտագործվել է նախատեսված միջոցների 95.7%-ը կամ 558.1 մլն դրամ: ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի պահպանման նպատակով նախատեսված ծախսերը կատարվել են 77%-ով՝ կազմելով 16.4 մլն դրամ: Տվյալ խմբում նախատեսված մյուս երկու ծրագրերը՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքի ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի հիդրոերկրաբանական մոնիթորինգի և

բնապահպանական ոլորտի գծով վերլուծական տեղեկատվական ծառայությունների ձեռք բերումը, կատարվել են նախատեսված ամբողջ ծավալով՝ կազմելով համապատասխանաբար 12.7 մլն դրամ և 11.9 մլն դրամ: Ամբողջ ծավալով են օգտագործվել նաև «Բնապահպանական նպատակային ֆոնդի» գծով նախատեսված 73.8 մլն դրամի միջոցները: «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն բնապահպանական ծրագրերի իրականացման համար ՀՀ համայնքներին սուբվենցիաների տրամադրման համար նախատեսված միջոցներն օգտագործվել են 84.9%-ով՝ կազմելով 140.9 մլն դրամ, իսկ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել են 59.4%-ով կամ 52.5 մլն դրամով: Նախորդ տարվա համեմատ այլ դասերին չպատկանող շրջակա միջավայրի պաշտպանության ծախսերն աճել են 9.6%-ով կամ 78.1 մլն դրամով:

2012 թվականի ինն ամսում բնակարանային շինարարության և կոմունալ ծառայությունների բնագավառին ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել է շուրջ 7.9 մլրդ դրամ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 59.3%-ը: Ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է արտաքին աջակցությամբ իրականացվող ծախսերի կատարողականով: Նախորդ տարվա համեմատ բնակարանային շինարարության և կոմունալ ծառայությունների ծախսերը նվազել են 76.6%-ով կամ 25.9 մլրդ դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է բնակարանային շինարարության ծախսերի նվազմամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում տվյալ բաժնի ծախսերի 1.9%-ը կամ 148.5 մլն դրամ տրամադրվել է բնակարանային շինարարության ոլորտին՝ անավարտ շինարարության բնակշինարարական կոոպերատիվների փայտերերի ներդրված միջոցների դիմաց պետական օգնության նպատակով, որը կատարվել է 99%-ով: Նախորդ տարվա համեմատ բնակարանային շինարարության խմբի ծախսերը նվազել են 99.3%-ով կամ 21.9 մլրդ դրամով, քանի որ, ի տարբերություն նախորդ տարվա, 2012 թվականի պետական բյուջեով բնակարանային շինարարության նպատակով գումարներ չեն նախատեսվել:

Բաժնի ծախսերի 79.5%-ն ուղղվել է ջրամատակարարման բնագավառի ծրագրերի ֆինանսավորմանը: Նշված ծախսերը կազմել են շուրջ 6.3 մլրդ դրամ կամ իննամսյա ծրագրի 53.8%-ը, ինչը հիմնականում պայմանավորված է արտաքին աջակցությամբ իրականացվող ծախսերի կատարողականով: Մասնավորապես՝ Ֆրանսիայի Հանրապետության կառավարության աջակցությամբ իրականացվող Երևանի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրին տրամադրվող տեխնիկական աջակցության ծրագրի (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն) շրջանակներում օգտագործվել է նախատեսված միջոցների ընդամենը 1.9%-ը՝ 34.7 մլն դրամ, Եվրամիության աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի փոքր համայնքների ջրային ծրագրի դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում՝ 7.8%-ը՝ 42.5 մլն դրամ:

Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Երևանի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրի (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն) շրջանակներում օգտագործվել է շուրջ 71.1 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 75.5%-ը, Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող ՀՀ Շիրակի մարզի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում՝ շուրջ 663.2 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 70.2%-ը, Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Համայնքային ջրամատակարարման և ջրահեռացման երկրորդ վարկային ծրագրերի շրջանակներում՝ 231.7 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 19.4%-ը, Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող ՀՀ Շիրակի (Գյումրիի) մարզի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման ծրագրի երկրորդ փուլի գծով՝ 1.5 մլրդ դրամ կամ 64.9%-ը, Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող ՀՀ Լոռու (Վանաձորի) մարզի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման ծրագրի երկրորդ փուլի գծով՝ շուրջ 1.2 մլրդ դրամ կամ 94.5%-ը, Եվրամիության աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի փոքր համայնքների ջրային (դոնորային ֆինանսավորման) դրամաշնորհային ծրագրի գծով՝ շուրջ 42.5 մլն դրամ կամ 36.4%-ը:

Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Համայնքային ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրի և Համայնքային ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի գծով հաշվետու ժամանակահատվածում միջոցներ չեն նախատեսվել, սակայն նախորդ տարի ստացված միջոցներից փաստացի օգտագործվել է համապատասխանաբար 16.9 մլն դրամ և 373.8 մլն դրամ:

Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող ՀՀ Շիրակի, ՀՀ Լոռու և ՀՀ Արմավիրի մարզերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգի մասնավոր կառավարման հայեցակարգերի ներդրման դրամաշնորհային ծրագրի գծով արձանագրվել է ծրագրված ցուցանիշի գերազանցում 8.4%-ով՝ կազմելով ավելի քան 526.9 մլն դրամ, իսկ Ասիական զարգացման բանկի աջակցությամբ իրականացվող ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրի գծով 20.7%-ով՝ կազմելով 641.3 մլն դրամ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեից ամբողջությամբ կատարվել է խմելու ջրի մատակարարման ծառայությունների դիմաց «Հայքրմուղկոյուղի» և «Նոր Ակունք» ՓԲԸ-ների սուբսիդավորումը՝ շուրջ 740.4 մլն դրամի և 116.7 մլն դրամի չափով: Գործադիր իշխանության, պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանման ծախսերի գծով օգտագործվել է նախատեսված միջոցների 92.7%-ը կամ 84.5 մլն դրամ:

Եվս 3 ծրագրերի շրջանակներում նախատեսված միջոցները՝ շուրջ 1.4 մլրդ դրամի չափով, չեն օգտագործվել:

Նախորդ տարվա համեմատ ջրամատակարարման բնագավառի ծախսերը նվազել են 39.7%-ով կամ 4.1 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեի ծախսերի՝ *փողոցների լուսավորման* խմբում շուրջ 1.2 մլրդ դրամ է օգտագործվել համայնքների բյուջեներին նպատակային հատկացումների՝ սուբվենցիաների տրամադրման շրջանակներում և ապահովել ծրագրի 98.1% կատարողական: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերն աճել են 9.3%-ով կամ 100 մլն դրամով:

Այլ դասերին չպատկանող բնակարանային շինարարության և կոմունալ ծառայությունների ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են շուրջ 296.1 մլն դրամ՝ ապահովելով ծրագրի կատարումը 94.6%-ով: Նշված միջոցներից 260.6 մլն դրամ ուղղվել է ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության աշխատակազմի պահպանմանը, 35.4 մլն դրամ՝ նախարարության «Ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի պահպանմանը: Նախորդ տարվա ինն ամսվա համեմատ այս դասի ծախսերն աճել են 7.5%-ով կամ 20.6 մլն դրամով:

2012 թվականի ինն ամիսներին ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով *առողջապահության* ոլորտում կատարվել են 43.3 մլրդ դրամի ծախսեր՝ ապահովելով նախատեսվածի 89.8%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց փորձաքննության և բժշկական օգնության ծառայությունների, Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող առողջապահական համակարգի արդիականացման երկրորդ ծրագրի և վերջինիս լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի, ինչպես նաև ՀՀ առողջապահության նախարարության արտաբյուջետային ծրագրերի կատարողականով: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ առողջապահության ոլորտի ծախսերն աճել են 7.2%-ով կամ 2.9 մլրդ դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող առողջապահական համակարգի արդիականացման երկրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի աճով և «Տուբերկուլյոզի դեմ պայքարի ազգային ծրագրի ուժեղացում և դեղակայուն տուբերկուլյոզի կառավարման ընդլայնում» արտաբյուջետային դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերով, ինչպես նաև ամբուլատոր-պոլիկլինիկական, հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողներին և հատուկ խմբերում ընդգրկված ֆիզիկական անձանց դեղորայքի տրամադրման և երեխաներին բժշկական օգնության ծառայությունների ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *դեղագործական ապրանքների* ձեռքբերման նպատակով պետական բյուջեից ծախսվել է ավելի քան 2.4 մլրդ դրամ՝ կազմելով ծրագրվածի 85.1%-ը, որից 2.3

մլրդ դրամն ուղղվել է ամբուլատոր-պոլիկլինիկական, հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողներին և հատուկ խմբերում ընդգրկված ֆիզիկական անձանց դեղորայքի տրամադրման նպատակով: Իմունականխարգելման ազգային ծրագրի ծառայությունների աջակցության ծրագրի շրջանակներում նախատեսված միջոցներն օգտագործվել են 3.5%-ով (1.3 մլն դրամ), իսկ պետական պահպանության ծառայությանը դեղորայքի տրամադրման համար նախատեսված 1.1 մլն դրամը չի օգտագործվել: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ դեղագործական ապրանքների ձեռքբերման ծախսերն աճել են 12.4%-ով կամ 267.4 մլն դրամով:

2012 թվականի ինն ամիսներին *արտահիվանդանոցային ծառայություններին* տրամադրվել է 14.8 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 93.1% կատարողական: Արտահիվանդանոցային ծառայությունների խմբի ծախսերի 38.1%-ը կազմել են ընդհանուր բնույթի բժշկական ծառայությունների, 25.8%-ը՝ մասնագիտացված բժշկական ծառայությունների, 3.5%-ը՝ ստոմատոլոգիական ծառայությունների, 32.6%-ը՝ պարաբժշկական ծառայությունների ծախսերը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ արտահիվանդանոցային ծառայությունների ծախսերն աճել են 0.8%-ով կամ 113.7 մլն դրամով:

Բնակչության առողջության առաջնային պահպանման ծախսերը կատարվել են 98.7%-ով՝ կազմելով ավելի քան 5.6 մլրդ դրամ և գրեթե պահպանվելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի մակարդակին:

Մասնագիտացված բժշկական ծառայությունների ձեռքբերման համար օգտագործվել է 3.8 մլրդ դրամ, որի 45.7%-ը՝ 1.7 մլրդ դրամն ուղղվել է նեղ մասնագիտացված բժշկական օգնության, 25.6%-ը՝ 979.1 մլն դրամ, հեմոդիալիզի անցկացման, 21.9%-ը՝ 837.1 մլն դրամ, մանկաբարձագինեկոլոգիական բժշկական օգնության ծառայությունների ձեռքբերմանը: Մասնագիտացված բժշկական ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը կատարվել են 97.8%-ով և 3.6%-ով գերազանցել նախորդ տարվա ցուցանիշը: Վերջինս հիմնականում պայմանավորված է հեմոդիալիզի անցկացման և մանկաբարձագինեկոլոգիական բժշկական օգնության ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 521.7 մլն դրամ է տրամադրվել ստոմատոլոգիական ծառայությունների ձեռքբերմանը՝ ապահովելով ծրագրի 92.7%-ը: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերը նվազել են 4.3%-ով: Վերջինս հիմնականում պայմանավորված է երեխաների ստոմատոլոգիական առաջնային կանխարգելման ծառայությունների ծախսերի 22.5% կրճատմամբ:

Պարաբժշկական ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով տրամադրվել է ավելի քան 4.8 մլրդ դրամ՝ կազմելով ծրագրի 84.3%-ը: Ծրագրից շեղումը մեծ մասամբ պայմանավորված է զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց փորձաքննության և բժշկական օգնության

ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերի կատարողականով, որը կազմել է 55% կամ շուրջ 945.6 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերն էական փոփոխություն չեն կրել:

2012 թվականի ինն ամիսներին *հիվանդանոցային ծառայությունների* շրջանակներում օգտագործվել է շուրջ 18.5 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 97.3%-ը: Խմբի ծախսերի 23.2%-ը կամ շուրջ 4.3 մլրդ դրամը կազմել են ընդհանուր բնույթի հիվանդանոցային ծառայությունների, 27.3%-ը կամ 5.1 մլրդ դրամը՝ մասնագիտացված հիվանդանոցային ծառայությունների և 49.5%-ը կամ շուրջ 9.2 մլրդ դրամը՝ բժշկական, մոր և մանկան կենտրոնների ծառայությունների ծախսերը, որոնք համապատասխանաբար 97.3, 97.5 և 97.2 տոկոսով ապահովել են ծրագրի կատարումը: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ հիվանդանոցային ծառայությունների ծախսերն ավելացել են 2.5%-ով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է երեխաներին բժշկական օգնության ծառայությունների և սոցիալապես անապահով և հատուկ խմբերում ընդգրկվածներին բժշկական օգնության ծառայությունների շրջանակներում կատարված ծախսերի աճով, որոնք համապատասխանաբար 6.9 և 10.1 տոկոսով գերազանցել են նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշները՝ կազմելով շուրջ 4.6 և 2.8 մլրդ դրամ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ պետական բյուջեից շուրջ 2.3 մլրդ դրամ տրամադրվել է *հանրային առողջապահական ծառայությունների* ֆինանսավորմանը: Խմբում ընդգրկված են 8 ծրագրեր, որոնց գծով նախատեսված միջոցներն ամբողջությամբ ծախսվել են: Նշված խմբում մեծ տեսակարար կշիռ ունեն հիգիենիկ և հակահամաճարակային փորձագիտական ծառայությունների և իմունականխարգելման ազգային ծրագրերը, որոնց շրջանակներում օգտագործվել է համապատասխանաբար 1.3 մլրդ դրամ և 338.4 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ հանրային առողջապահական ծառայությունների ծախսերն ավելացել են 5.9%-ով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է իմունականխարգելման ազգային ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի աճով:

Այլ դասերին չպատկանող առողջապահական ծախսերը կազմել են շուրջ 5.3 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 64.4%-ը: Կատարված հատկացումների հաշվին իրականացվել են 20 ծրագրեր, այդ թվում՝ արտաքին աղբյուրներից ֆինանսավորվել են երկու վարկային և հինգ արտաբյուջետային դրամաշնորհային ծրագրեր: Նշենք, որ խմբի ծախսերի ծրագրից շեղումը մեծ մասամբ պայմանավորված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող առողջապահական համակարգի արդիականացման երկրորդ ծրագրի և վերջինիս լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի շրջանակներում նախատեսված միջոցների պակաս օգտագործման հանգամանքով, որոնց գծով ծախսերը համապատասխանաբար կազմել են 771.9 մլն դրամ (68.1%) և 2.0 մլրդ դրամ (62.7%): Բացի այդ, ծրագրից շեղում է արձանագրվել նաև ՀՀ առողջապահության նախարարության

արտաբյուջետային միջոցների հաշվին իրականացվող՝ «ՀՀ-ում ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի հակազդման ազգային ծրագրին աջակցություն» (349.7 մլն դրամ, 47.5%) և «Տուբերկուլյոզի դեմ պայքարի ազգային ծրագրի ուժեղացում և դեղակայուն տուբերկուլյոզի կառավարման ընդլայնում» (530.2 մլն դրամ, 48.9%) ծրագրերի, ինչպես նաև ՀՀ առողջապահության նախարարության մյուս արտաբյուջետային ծրագրերի ծախսերում: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ դասերին չպատկանող առողջապահական ծախսերն աճել են 59.6%-ով կամ շուրջ 2.0 մլրդ դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող առողջապահական համակարգի արդիականացման երկրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի միջոցների հաշվին կատարված ծախսերի աճով:

Հանգստի, մշակույթի և կրոնի բնագավառներում 2012 թվականի ինն ամիսների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեից կատարվել են 14.6 մլրդ դրամի ծախսեր՝ ապահովելով ծրագրով նախատեսվածի 85.2%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է արվեստի բնագավառում նախատեսված Ավստրիական «Վագներ Բիրո Ստեյջ Սիստեմս» ընկերության կողմից Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնի և Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահի դահլիճների տեխնիկական վերազինման համար նախատեսված միջոցները ոչ ամբողջությամբ օգտագործելու հանգամանքով: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ հանգստի, մշակույթի և կրոնի բնագավառի ծախսերն ավելացել են 16.6%-ով կամ 2.1 մլրդ դրամով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է արվեստին և երիտասարդական ծրագրերին տրամադրված միջոցների ավելացմամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 1.2 մլրդ դրամ է տրամադրվել հանգստի և սպորտի ծառայությունների խմբի ծրագրերի ֆինանսավորմանը՝ կազմելով նախատեսվածի 96.4%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ առաջնություններին և միջազգային միջոցառումներին մասնակցության ապահովման համար մարզիկների նախապատրաստման և առաջնությունների անցկացման ծախսերի և օլիմպիական խաղերում, աշխարհի և Եվրոպայի առաջնություններում բարձր արդյունքների հասած ՀՀ հավաքական թիմերի մարզիկներին և նրանց մարզիչներին ՀՀ նախագահի անվանական թոշակի հատկացման ծախսերով, որոնք կատարվել են համապատասխանաբար 96.1%-ով (747.6 մլն դրամ) և 93.5%-ով (105.2 մլն դրամ): Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ հանգստի և սպորտի ծառայությունների ծախսերն էական փոփոխության չեն ենթարկվել:

2012 թվականի ինն ամիսներին *մշակութային ծառայություններին* հատկացվել է 8.8 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրով նախատեսվածի 78.9%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է արվեստի բնագավառի ծախսերի կատարողականով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 817.4 մլն դրամ է հատկացվել գրադարաններին, որն ամբողջությամբ օգտագործվել է և 19.3%-ով զիջելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ նախորդ տարի միջոցներ էին հատկացվել նաև գրադարանների հիմնանորոգման և դրանցում ներդրումների իրականացման համար: Առանց վերջիններիս, գրադարանների գծով ծախսերում արձանագրվել է 3.2% աճ:

Շուրջ 1.2 մլրդ դրամ է տրամադրվել թանգարաններին և ցուցասրահներին՝ կազմելով ծրագրով նախատեսվածի 99.9%-ը: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերը նվազել են 8%-ով՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ նախորդ տարի միջոցներ էին հատկացվել նաև մշակութային օբյեկտների հիմնանորոգման և ՄԱԿ-ի զարգացման աջակցության ծրագրի շրջանակներում, որոնք 2012 թվականի պետական բյուջեում չեն նախատեսվել:

Մշակույթի տների, ակումբների ու կենտրոնների ծախսերը կազմել են 354.6 մլն դրամ կամ ծրագրով նախատեսվածի 74.7%-ը, որը պայմանավորված է տվյալ դասում ընդգրկված՝ մշակութային օբյեկտների շինարարության և հիմնանորոգման ծախսերի կատարողականով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 44.9% (73.6 մլն դրամ) և 89.6% (256.9 մլն դրամ): Այս հանգամանքով էլ պայմանավորված նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ մշակույթի տների, ակումբների ու կենտրոնների ծախսերը նվազել են 12.9%-ով:

Այլ մշակութային կազմակերպությունների գծով ինն ամիսների ընթացքում նախատեսված միջոցներն ամբողջությամբ օգտագործվել են՝ կազմելով 455.9 մլն դրամ: Միջոցների հիմնական մասը՝ համապատասխանաբար 264.5 մլն դրամը և 146 մլն դրամը, ուղղվել է արխիվային ծառայություններին և համայնքներին սուբվենցիաների տրամադրմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ մշակութային կազմակերպությունների ծախսերը նվազել են 4.6%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված այն հանգամանքով, որ նախորդ տարի միջոցներ էին հատկացվել նաև ժողովրդական ստեղծագործության ավանդույթների ու ժողարվեստի պահպանման և տեղեկատվական-վերլուծական ու հանրային իրազեկման ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով:

2012 թվականի ինն ամիսներին ՀՀ պետական բյուջեից շուրջ 5.3 մլրդ դրամ տրամադրվել է արվեստի բնագավառի ֆինանսավորմանը՝ կազմելով նախատեսվածի 70.5%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է Ավստրիական «Վազներ Բիրո Ստեյջ Սիստեմս» ընկերության կողմից Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնի և Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահի դահլիճների տեխնիկական վերազինման համար նախատեսված միջոցների և հայկական տպագրության 500-ամյակի շրջանակներում գրադարանների տեխնիկական վերազինման և արդիականացման, ինչպես նաև «Հայկական տպագրության 500-ամյակ» և «Երևանը՝ 2012 թվականին գրքի համաշխարհային մայրաքաղաք»

միջոցառումների իրականացման ծախսերի կատարողականով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 36.9% (1 մլրդ դրամ), 52.5% (241.7 մլն դրամ) և 85.5% (737.9 մլն դրամ): Սակայն նշված ծախսերով պայմանավորված՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ արվեստի բնագավառի ծախսերի գծով արձանագրվել է 55.5% աճ:

Անցած ժամանակահատվածում կինեմատոգրաֆիայի բնագավառի համար նախատեսված միջոցներն օգտագործվել են նախատեսված ողջ ծավալով՝ կազմելով 478.7 մլն դրամ և 8.1%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը՝ հիմնականում պայմանավորված կինոնկարների արտադրության ծախսերի ավելացմամբ:

2012 թվականի ինն ամիսներին հուշարձանների և մշակութային արժեքների վերականգնման և պահպանման նպատակով պետական բյուջեից տրամադրվել է 266.5 մլն դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 87.5% կատարողական: Խմբի բոլոր ծրագրերի հետ կապված ծախսերն իրականացվել են նախատեսված ողջ ծավալով, բացառությամբ հուշարձանների վերանորոգման և վերականգնման ծրագրի, որի հետ կապված ծախսերը կատարվել են 81.3%-ով: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված ծախսերն աճել են 43.8%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված հուշարձանների վերանորոգման և վերականգնման համար տրամադրված միջոցների ավելացմամբ:

2012 թվականի ինն ամիսներին *նաղիո և հեռուստահաղորդումների հեռարձակման և հրատարակչական ծառայությունների* գծով պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են 3.8 մլրդ դրամ՝ 97.9%-ով ապահովելով ծրագրային հատկացումները և 4.3%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը: Մասնավորապես՝ շուրջ 2.9 մլրդ դրամ (98.7%) են կազմել հեռուստառադիոհաղորդումների, 706.2 մլն դրամ (95.1%)՝ հրատարակչությունների և խմբագրությունների, 246 մլն դրամ (96.4%)՝ տեղեկատվության ձեռքբերման ծախսերը: Նախորդ տարվա ինն ամիսների համեմատ հեռուստառադիոհաղորդումների ծախսերն աճել են 0.4%-ով, հրատարակչությունների ու խմբագրությունների ծախսերը՝ 0.6%-ով, տեղեկատվության ձեռքբերման ծախսերը՝ 134.9%-ով: Վերջինս պայմանավորված է հանրային իրազեկման ապահովման նպատակով կատարված հատկացումների աճով:

Կրոնական և հասարակական այլ ծառայություններին 2012 թվականի ինն ամիսներին պետական բյուջեից տրամադրվել է 502.9 մլն դրամ՝ կազմելով նախատեսված ծախսերի 90.7%-ը: Շեղումը պայմանավորված է երիտասարդական ծրագրերի գծով ծախսերի կատարողականով, որը կազմել է 88.3% կամ 389 մլն դրամ: Քաղաքական կուսակցություններին, հասարակական կազմակերպություններին և արհմիություններին աջակցության ծախսերն իրականացվել են նախատեսված ողջ ծավալով՝ կազմելով 113.9 մլն դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ կրոնական և հասարակական այլ ծառայությունների ծախսերն

աճել են 2.1 անգամ՝ պայմանավորված երիտասարդական ծրագրերի դասի ծախսերի աճով, որը կապված է 2012 թվականին «Երիտասարդ ընտանիքին՝ մատչելի բնակարան» պետական նպատակային ծրագրի համաֆինանսավորման համար միջոցների հատկացման, ինչպես նաև երիտասարդական ծրագրերի ծախսերի ավելացման հետ: Այս նպատակով օգտագործվել է համապատասխանաբար 140.8 մլն դրամ և 171.2 մլն դրամ:

2012 թվականի ինն ամիսներին *այլ դասերին չպատկանող հանգստի, մշակույթի և կրոնի* խմբի շրջանակներում ՀՀ պետական բյուջեից օգտագործվել է 342.5 մլն դրամ՝ ապահովելով իննամսյա ծրագրի 95.6%-ը և 14%-ով գերազանցել նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ցուցանիշը: Նշված գումարից 293.4 մլն դրամն ուղղվել է ՀՀ մշակույթի և ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարությունների աշխատակազմերի, 49.1 մլն դրամը՝ տվյալ նախարարությունների ծրագրերի իրականացման գրասենյակների պահպանմանը:

2012 թվականի ինն ամիսներին *կրթության* բնագավառում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են ավելի քան 74.3 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 96.6% կատարողական: Ծրագրից շեղումը հիմնականում առաջացել է կրթությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայությունների խմբում: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ կրթության բնագավառի ծախսերն աճել են 0.9%-ով կամ 627.2 մլն դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է միջնակարգ ընդհանուր կրթության ծախսերի ավելացմամբ:

Անցած ժամանակահատվածում ՀՀ պետական բյուջեից 15.9 մլրդ դրամ տրամադրվել է *նախադպրոցական և փարրական ընդհանուր կրթությանը*՝ ապահովելով ծրագրի 99.7% կատարողական: Հատկացումների զգալի մասն ուղղվել է հանրակրթական ուսուցման (11.4 մլրդ դրամ, կատարողականը՝ 99.8%) և հանրակրթական ուսուցման գծով պետության կողմից համայնքի ղեկավարին պատվիրակված լիազորությունների իրականացման (ավելի քան 3.3 մլրդ դրամ, կատարողականը՝ 99.3%) ֆինանսավորմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված խմբի ծախսերը կրճատվել են 11%-ով, որը հիմնականում պայմանավորված է հանրակրթական ուսուցման ծախսերի նվազմամբ:

2012 թվականի ինն ամիսներին կրթության ոլորտում կատարված ծախսերի 47.7%-ն ուղղվել է *միջնակարգ ընդհանուր կրթությանը*: Այն կազմել է շուրջ 35.5 մլրդ դրամ (որից 22.0 մլրդ դրամը՝ հիմնական և 13.5 մլրդ դրամը՝ միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթության ծախսերն են) և 99.2%-ով ապահովել ծրագրի կատարումը: Միջնակարգ ընդհանուր կրթության խմբին հատկացված միջոցների հիմնական մասը՝ 32.4 մլրդ դրամ, կազմել են հանրակրթական ուսուցման ծախսերը (ներառյալ հանրակրթական ուսուցման գծով պետության կողմից համայնքի ղեկավարին պատվիրակված լիազորությունների իրականացման ֆինանսավորումը), որոնք կատարվել են 99.5%-ով: Միջնակարգ ընդհանուր կրթության խմբում 91.1% կատարողական է արձանագրվել

մասնագիտացված հանրակրթական ուսուցման ծախսերում, որոնք կազմել են 1.2 մլրդ դրամ: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ արձանագրվել է միջնակարգ ընդհանուր կրթության ծախսերի 8.7% աճ, որը հիմնականում պայմանավորված է հանրակրթական ուսուցման ծախսերի աճով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության ծախսերը կազմել են ավելի քան 3.8 մլրդ դրամ կամ նախատեսված հատկացումների 97.7%-ը, որից 1.5 մլրդ դրամը՝ նախնական մասնագիտական (արհեստագործական), 2.3 մլրդ դրամը՝ միջին մասնագիտական կրթության ծախսերն են: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթության ծախսերն աճել են 19.8%-ով, իսկ միջին մասնագիտական կրթության ծախսերը՝ 7%-ով: Միջին մասնագիտական կրթությանը տրամադրված միջոցներից շուրջ 2.1 մլրդ դրամն ուղղվել է միջին մասնագիտական կրթության գծով ուսանողական նպաստների տրամադրմանը՝ ապահովելով 97.3% կատարողական: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության խմբի ծախսերն աճել են 11.8%-ով:

2012 թվականի ինն ամիսներին բարձրագույն կրթության բնագավառին ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել է 5.6 մլրդ դրամ (որից 5.1 մլրդ դրամը բարձրագույն մասնագիտական կրթության և 521.2 մլն դրամը՝ հետբուհական մասնագիտական կրթության դասի ծախսերն են)՝ ապահովելով 96.6%-ով կատարում: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ բարձրագույն մասնագիտական կրթության դասի ծախսերը նվազել են 1.7%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված բարձրագույն մասնագիտական կրթության և բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստացող ուսանողների կրթաթոշակների ծախսերով: Հետբուհական մասնագիտական կրթության ծախսերի գծով նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ արձանագրվել է 24.4% աճ՝ հիմնականում պայմանավորված հետբուհական մասնագիտական կրթության գծով նպաստների տրամադրման ծախսերի աճով:

Ըստ մակարդակների չդասակարգվող կրթության ծախսերն անցած ինն ամիսներին կազմել են շուրջ 2.5 մլրդ դրամ (որից 1.8 մլրդ դրամը՝ արտադպրոցական դաստիարակության, 708.6 մլն դրամը՝ լրացուցիչ կրթության ծախսերն են)՝ ապահովելով ծրագրի 95.5%-ով կատարում: Արտադպրոցական դաստիարակության ծախսերի կատարողականը կազմել է 96.4%: Ծրագրից շեղումը մեծ մասամբ պայմանավորված է ՀՀ մանկապատանեկան մարզադպրոցներին, մարզաձևերի ազգային ֆեդերացիաներին և այլ մարզական հասարակական կազմակերպություններին գույքի ձեռք բերման ծախսերի չկատարմամբ: Լրացուցիչ կրթության ծախսերը կատարվել են 93.5%-ով: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ըստ

մակարդակների չդասակարգվող կրթության խմբի ծախսերն աճել են 1.2%-ով, ընդ որում, 2.0%-ով աճ է արձանագրվել արտադպրոցական դաստիարակության գծով, իսկ լրացուցիչ կրթության ծախսերում արձանագրվել է 0.8%-ով անկում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում *կրթությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայությունների* ծախսերը կազմել են շուրջ 10.7 մլրդ դրամ կամ ծրագրի 85.5%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է կրթական օբյեկտների հիմնանորոգման (շուրջ 2.8 մլրդ դրամ, կատարողականը՝ 73.4%) և շինարարության (1.1 մլրդ դրամ, կատարողականը՝ 75.8%) ծախսերի կատարողականով: Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 2 մլրդ դրամ (97%) է օգտագործվել Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող կրթության որակի և համապատասխանության երկրորդ ծրագրի շրջանակներում: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ կրթությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայությունների ծախսերը նվազել են 6.2%-ով կամ 705.4 մլն դրամով, որը հիմնականում պայմանավորված է կրթական օբյեկտների հիմնանորոգման (շուրջ 2.8 մլրդ դրամ, կատարողականը՝ 73.4%), ավագ դպրոցների շենքերի հիմնանորոգման (243.6 մլն դրամ, կատարողականը՝ 87.4%), և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների հիմնանորոգման (25.9 մլն դրամ, կատարողականը՝ 86.3%) ծախսերի նվազմամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեից 347.4 մլն դրամ տրամադրվել է *այլ դասերին* չպատկանող կրթության բնագավառում գործադիր իշխանության պետական կառավարման հանրապետական և տարածքային կառավարման մարմինների պահպանմանը՝ կազմելով ծրագրի 92.6%-ը: Հատկացված միջոցներն ուղղվել են ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության աշխատակազմի և ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության գիտության պետական կոմիտեի պահպանմանը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նշված խմբի ծախսերն աճել են 0.9%-ով:

2012 թվականի ինն ամիսներին *սոցիալական պաշտպանության* բնագավառի ծախսերը կազմել են 214.9 մլրդ դրամ՝ 92.9%-ով ապահովվելով իննամսյա ծրագրի կատարումը: Բաժնի բոլոր խմբերում առկա են ծրագրից շեղումներ, սակայն առավելագույն գումարը բաժին է ընկել այլ դասերին չպատկանող սոցիալական պաշտպանության, ընտանիքի անդամների և զավակների, գործազրկության և բնակարանային ապահովման խմբերին: 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ սոցիալական պաշտպանության ծախսերն ավելացել են 12.5%-ով կամ 23.9 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեից 840.4 մլն դրամ է տրամադրվել *վատառողջության և անաշխատունակության* խմբի ծախսերին՝ կազմելով ծրագրի 92.7%-ը: Նշված հատկացումներից 113.5 մլն դրամ տրամադրվել է վատառողջությանը, 726.9 մլն դրամ՝ անաշխատունակությանը, որոնք կատարվել են համապատասխանաբար 90%-ով և 93.1%-ով:

Վատառողջության դասի կատարողականը հիմնականում պայմանավորված է բժշկա-սոցիալական վերականգնման ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերի կատարողականով, որը կազմել է 87.4% կամ 59 մլն դրամ: Ինչ վերաբերում է անաշխատունակության դասի կատարողականին, այն հիմնականում պայմանավորված է հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, վերականգնման տեխնիկական միջոցներով ապահովման և դրանց վերանորոգման ու հոգեկան առողջության վերականգնման ծառայությունների համեմատաբար ցածր կատարողականներով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 93.5% կամ 602 մլն դրամ և 85.9% կամ 36.7 մլն դրամ: Հիմնականում վերոնշյալի արդյունքում նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ վատառողջության և անաշխատունակության խմբի ծախսերը նվազել են 2.5%-ով:

Ծերության բնագավառի ծրագրերին 2012 թվականի ինն ամիսներին ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել է 148.6 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 99.2%-ը: Նշված գումարից 125.1 մլրդ դրամն ուղղվել է աշխատանքային կենսաթոշակներին՝ կազմելով նախատեսվածի 99.6%-ը: Համապատասխանաբար 13.7 մլրդ և 939.9 մլն դրամ են կազմել սպայական անձնակազմի ու նրանց ընտանիքների անդամների և շարքային զինծառայողների ու նրանց ընտանիքների անդամների կենսաթոշակների ծախսերը, որոնք կատարվել են համապատասխանաբար 98.5 և 93.4 տոկոսով: Սոցիալական կենսաթոշակների վճարմանը տրամադրվել է 7.3 մլրդ դրամ, որը կատարվել է 97.2%-ով: Տարեցների շուրջօրյա խնամքի ծառայությունների ձեռքբերման համար օգտագործվել է նախատեսված միջոցների 90.1%-ը՝ 1 մլրդ դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ծերության բնագավառի ծախսերն աճել են 4%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված աշխատանքային և սոցիալական կենսաթոշակների ծախսերի աճով:

Հարազատիկ կորցրած անձանց խմբի ծրագրերին հաշվետու ժամանակահատվածում տրամադրվել է 3.8 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 97.6%-ը: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածում նշված ծախսերը կազմել էին 105.3 մլն դրամ: Խմբի ծախսերի աճը հիմնականում պայմանավորված է կենսաթոշակառուի մահվան դեպքում տրվող թաղման նպաստի ծախսերն առանձին ծրագրով նախատեսելու հանգամանքով, որոնք նախկինում ներառված էին կենսաթոշակների ծախսերում: Այս նպատակով անցած ինն ամիսների ընթացքում օգտագործվել է 3.7 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 98%-ը:

Ընտանիքի անդամների և զավակների խմբի գծով պետական բյուջեի ծախսերը հաշվետու ժամանակահատվածում կազմել են շուրջ 34.8 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 89.9%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ընտանեկան նպաստի և միանվագ դրամական օգնության, ինչպես նաև ՀՀ պաշտպանության և փրկարարական ծառայության ժամանակ հաշմանդամ դարձած զինծառայողներին և զոհված (մահացած) զինծառայողների ու փրկարար ծառայողների ընտանիքներին միանվագ սոցիալական ապահովագրության վճարների ծախսերի

կատարողականով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 24.4 մլրդ դրամ կամ ծրագրվածի 88.8%-ը և 83 մլն դրամ կամ ծրագրվածի 18.3%-ը: Հղիության և ծննդաբերության նպաստի համար նախատեսված միջոցներն օգտագործվել են ամբողջությամբ՝ կազմելով 2.6 մլրդ դրամ: Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստի վճարման համար տրամադրվել է 3.2 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 93.8%-ը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ «Ընտանիքի անդամներ և զավակներ» խմբի ծախսերն աճել են 6.4%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ընտանեկան նպաստի և միանվագ դրամական օգնության ծախսերի ավելացմամբ:

Սոցիալական ոլորտի ծախսերից 1.9 մլրդ դրամ տրամադրվել է գործազրկության խմբին, որը կազմել է իննամսյա ծրագրի 54.5%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գործազրկության նպաստի համար ծրագրված միջոցների պակաս օգտագործմամբ: Այդ նպատակով հաշվետու ժամանակահատվածում տրամադրվել է 1.7 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 54.3%-ը: Արդյունքում գործազրկության խմբի ծախսերը նվազել են նաև 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ՝ 32.7%-ով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պետական բյուջեից 3.5 մլրդ դրամ է տրամադրվել բնակարանային ապահովման խմբի ծախսերին՝ կազմելով ծրագրի 68.6%-ը: Միջոցների զգալի մասը՝ 2.9 մլրդ դրամը (նախատեսվածի 64.5%-ը) ուղղվել է երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային ապահովմանը՝ Ռուսաստանի Դաշնության կողմից Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրված վարկային միջոցների հաշվին: Արդյունքում 2011 թվականի ինն ամիսների համեմատ արձանագրվել է բնակարանային ապահովման ծախսերի 5 անգամ աճ:

Այլ դասերին չպատկանող սոցիալական հատուկ արտոնությունների խմբի ծրագրերին 2012 թվականի ինն ամիսներին տրամադրվել է 7.8 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 91.3% կատարողական: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՄՊ մասնակիցներին, ՀՄՊ և այլ պետություններում մարտական գործողությունների ընթացքում զոհված զինծառայողների ընտանիքներին տրվող և 25.11.1998թ. ՀՕ-258 օրենքի 34.1 հոդվածով սահմանված դրամական օգնության տրամադրման (6.2 մլրդ դրամ կամ 93.4%), «ՎՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ում ավանդատու հանդիսացող քաղաքացիների, որպես նախկին ԽՍՀՄ Խնայբանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցման (1 մլրդ դրամ կամ 83.7%) և վետերանների պատվովճարների (504.9 մլն դրամ կամ 84.3%) ծախսերի կատարողականով: 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ տվյալ խմբի ծախսերն աճել են 62.5%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված ՀՄՊ մասնակիցներին, ՀՄՊ և այլ պետություններում մարտական գործողությունների ընթացքում զոհված զինծառայողների

ընտանիքներին տրվող և 25.11.1998թ. ՀՕ-258 օրենքի 34.1 հոդվածով սահմանված դրամական օգնության տրամադրման ծախսերի 108.1% աճով:

Այլ դասերին չպատկանող սոցիալական պաշտպանության խմբի ծրագրերին հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվել է ավելի քան 13.8 մլրդ դրամ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 65.9%-ը: Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է պետական հիմնարկների և կազմակերպությունների աշխատողների սոցիալական փաթեթով ապահովման համար նախատեսված միջոցների պակաս օգտագործմամբ և Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի կառավարման ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի կատարողականով, որոնք կազմել են համապատասխանաբար 7.3 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 58.1%-ը և 201.6 մլն դրամ կամ 16.8%-ը: Հիմնականում նշված սոցիալական փաթեթի ներդրման արդյունքում 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ այլ դասերին չպատկանող սոցիալական պաշտպանության խմբի ծախսերն աճել են 2.2 անգամ:

2012 թվականի ինն ամիսներին ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդի միջոցներից նախատեսված 20.7 մլրդ դրամից օգտագործվել է 16.3 մլրդ դրամը կամ 78.5%-ը: Նշենք, որ 2011 թվականի նույն ժամանակահատվածում ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից օգտագործվել էր 13.4 մլրդ դրամ: Պահուստային ֆոնդի միջոցներից 5.7 մլրդ դրամն ուղղվել է ընթացիկ ծախսերին, 10.6 մլրդ դրամը՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերմանը:

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՊԱԿԱՍՈՒՐԴԸ

2012 թվականի ինն ամիսներին ՀՀ պետական բյուջեն կատարվել է շուրջ 20.4 մլրդ դրամ պակասուրդով՝ կազմելով ծրագրված ցուցանիշի 16.9%-ը: Պակասուրդի նման ցուցանիշը մեծ մասամբ պայմանավորված է ծախսերի կատարողականով: Պետական բյուջեի եկամուտների, ծախսերի և պակասուրդի ֆինանսավորման աղբյուրների ծրագրայինից շեղումների արդյունքում բյուջեի ազատ միջոցներից ծրագրով նախատեսված 73.2 մլրդ դրամ օգտագործելու փոխարեն նշված միջոցներն ավելացել են շուրջ 29.9 մլրդ դրամով: Անցած ժամանակահատվածում պակասուրդի ներքին աղբյուրների գծով ֆինանսավորման ցուցանիշը կազմել է -23.0 մլրդ դրամ, իսկ արտաքին աղբյուրների գծով՝ 43.4 մլրդ դրամ: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ բյուջեի պակասուրդը նվազել է 48.3%-ով կամ 19.0 մլրդ դրամով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում պակասուրդի ֆինանսավորման ներքին աղբյուրները կազմել են -23.0 մլրդ դրամ՝ նախատեսված 67.4 մլրդ դրամի դիմաց: Շեղումը, ինչպես նշվեց, առաջացել է բյուջեի ազատ միջոցների պակաս օգտագործման արդյունքում՝ հիմնականում պայմանավորված ծախսերի կատարողականով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ պետական բյուջեի պակասուրդը 12.4 մլրդ դրամի չափով ֆինանսավորվել է գանձապետական պարտատոմսերի հաշվին՝ 83.9 մլրդ դրամ ծավալով պարտատոմսերի տեղաբաշխումից ստացված 76.9 մլրդ դրամ հասույթի և 64.6 մլրդ դրամի մարման փաստացի ցուցանիշների պարագայում: 2012 թվականին շարունակվել են պետական խնայողական արժեկտրոնային պարտատոմսերի թողարկումները՝ ընդհանուր 1,230.0 մլն դրամ ծավալով: Այս պարտատոմսերից տեղաբաշխվել են 437.7 մլն դրամի պարտատոմսեր, որից մուտքը կազմել է 438.8 մլն դրամ:

2012 թվականի ինն ամիսներին պետական պարտատոմսերի թողարկման ծրագրի իրագործման արդյունքում ներքին պետական պարտքը բնութագրող հիմնական ցուցանիշները հետևյալն են: Շրջանառության մեջ եղած պետական պարտատոմսերի ծավալն անվանական արժեքով կազմել է 227,599,693.0 հազ. դրամ: Բոլոր պարտատոմսերի միջին ժամկետայնությունը կազմել է 1829 օր (2011թ. նույն ժամանակահատվածում՝ 1765 օր), միջին կշռված եկամտաբերությունը՝ 13.51% (2011թ. նույն ժամանակահատվածում՝ 12.81%): Ներքին պետական պարտքը բաղկացած է 12.9% ՊԿՊ-ից, 51.7% ՄԺՊ-ից, 35.0% ԵՊ-ից և 0.4% ԽՊ-ից: ՀՀ կառավարության 2007թ. դեկտեմբերի 6-ի N 1434-Ա որոշմամբ որպես ՀՀ ներքին պետական պարտք ներգրավված վարկի ծավալը 28.09.2012թ. դրությամբ կազմել է 5,677,000.0 հազ. դրամ (14.0 մլն ԱՄՆ դոլար): Այսպիսով, ներքին պետական պարտքն անվանական արժեքով կազմել է 233,276,693.0 հազ. դրամ:

2012 թվականի ինն ամիսներին շարունակվել է ՀՀ ներքին շահող փոխառության պարտատոմսերի հետգնման գործընթացը. այդ նպատակով տրամադրվել է 857.7 հազար դրամ՝ նախատեսված 3.0 մլն դրամի դիմաց: Մուրհակների մարման նպատակով ծրագրով նախատեսված վճարումները կատարվել են 99.8%-ով: Այդ նպատակով պետական բյուջեից տրամադրվել է 203.5 մլն դրամ: Անցած ժամանակահատվածում 757.9 մլն դրամ ուղղվել է «ՎՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ից ստացված վարկի մարմանը, որը կատարվել է նախատեսված ծավալով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ ռեզիդենտներին պետական բյուջեից տրամադրվել են 10.3 մլրդ դրամի վարկեր՝ կազմելով ծրագրվածի 46%-ը: Նշված գումարից շուրջ 8.3 մլրդ դրամը հատկացվել է «Ձանգեզուր Մայնինգ» ՓԲԸ-ին, 999.8 մլն դրամը հատկացվել է «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ» ՓԲԸ-ին ՌԴ կողմից տրամադրված վարկային միջոցների հաշվին, 61.6 մլն դրամը՝ ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեին՝ ջրօգտագործողների ընկերություններին տրամադրելու նպատակով: Ավելի քան 34.7 մլն դրամ (նախատեսվածի 92.6%-ը) արտոնյալ պայմաններով տրամադրվել է բռնադատված քաղաքացիներին՝ անհատական բնակարանային շինարարության վարկավորման նպատակով, որը օգտագործվել է: 600 մլն դրամ հատկացվել է «Բերրիություն» ԱՄ Մասիսի շրջանային միավորում» ՍՊԸ-ին: 379 մլն դրամ է տրամադրվել Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող «Շուկայավարման հնարավորություններն են» ծրագրի շրջանակներում՝ կազմելով նախատեսվածի 58.6%-ը, իսկ Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող Գյուղական կարողությունների ստեղծում ծրագրի շրջանակներում նախատեսված 644.2 մլն դրամը չի օգտագործվել:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 5.8 մլրդ դրամ ստացվել է տրամադրված ներքին վարկերի վերադարձից՝ նախատեսված 4.7 մլրդ դրամի դիմաց: Նշված մուտքերից 3.1 մլրդ դրամը ստացվել է ՌԴ վարկային միջոցների հաշվին տրամադրված վարկերի վերադարձից: 2012 թվականի ինն ամիսներին կայունացման դեպոզիտային հաշվից օգտագործվել է շուրջ 13.6 մլրդ դրամ՝ կազմելով ծրագրի 92.7%-ը: 2.9 մլրդ դրամն ուղղվել է կայունացման դեպոզիտային հաշվի համալրմանը:

2012 թվականի ինն ամիսներին պետական բյուջեի պակասուրդի արտաքին ֆինանսավորումը կազմել է 43.4 մլրդ դրամ՝ նախատեսված 53.0 մլրդ դրամի դիմաց:

Փոխառու միջոցներից զուտ ֆինանսավորումը կատարվել է 90.2%-ով՝ կազմելով շուրջ 73.9 մլրդ դրամ: Հաշվետու ժամանակահատվածում միջազգային կազմակերպությունների և օտարերկրյա պետությունների կողմից տրամադրվել են 90.5 մլրդ դրամի վարկային միջոցներ՝ կազմելով ծրագրի 91.8%-ը: Մասնավորապես՝ Համաշխարհային բանկի հետ Զարգացման քաղաքականության երրորդ ծրագրի շուրջ գործող համաձայնագրի շրջանակներում հաշվետու

Ժամանակահատվածում տրամադրվել է 30.3 մլրդ դրամ, Եվրամիության Մակրոֆինանսական աջակցության ծրագրի շրջանակներում՝ 20.2 մլրդ դրամ, Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կողմից՝ 9.8 մլրդ դրամ: 30.1 մլրդ դրամ ստացվել է նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում՝ կազմելով ծրագրվածի 47.8%-ը: Ծրագրերի կատարման աստիճանով պայմանավորված՝ ծրագրվածից պակաս միջոցներ են ստացվել հիմնականում Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի աջակցությամբ իրականացվող էլեկտրամատակարարման հուսալիության ծրագրի (շուրջ 64.2 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 3.2%-ը) և Ասիական զարգացման բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հյուսիս-հարավ տրանսպորտային միջանցքի զարգացման ծրագրի (Տրանշ-2) (504.6 մլն դրամ կամ նախատեսվածի 3.3%-ը) գծով: Բացի այդ, չեն ստացվել 9 ծրագրերի շրջանակներում նախատեսված միջոցները՝ 5.8 մլրդ դրամի չափով:

2012 թվականի ինն ամիսներին 16.6 մլրդ դրամ (նախատեսվածի 100%-ը) ուղղվել է արտաքին պարտավորությունների մարմանը, որից 5.6 մլրդ դրամ հատկացվել է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող ծրագրերի գծով պարտքի մարմանը, 8 մլրդ դրամ՝ Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամի, 260.2 մլն դրամ՝ ԳԶՄՀ, 137.4 մլն դրամ՝ ՎԶԵԲ, 315.8 մլն դրամ՝ ՕՊԵԿ-ի Միջազգային Զարգացման Հիմնադրամի նկատմամբ ունեցած պարտքի մարմանը, 656.4 մլն դրամ՝ ԱՄՆ ապրանքային վարկերի մարմանը, 1.2 մլրդ դրամ է տրամադրվել էլեկտրաէներգիայի հաղորդման և բաշխման համակարգի ծրագրի գծով Ճապոնիայի նկատմամբ պարտքի մարմանը, 55.6 մլն դրամ՝ ԱԷԿ-ի վառելիքի չոր պահպանման համակարգի ծրագրի գծով Ֆրանսիայի նկատմամբ պարտքի մարմանը, 346.7 մլն դրամ՝ Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության նկատմամբ պարտավորությունների մարմանը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ֆինանսական զուտ ակտիվների գծով պակասուրդի ֆինանսավորումը կատարվել է 105.3%-ով և կազմել -30.5 մլրդ դրամ: Հաշվետու ժամանակահատվածում 28.7 մլրդ դրամ միջպետական վարկ է տրամադրվել ԼՂՀ-ին՝ ապահովելով 100% կատարողական: Վրաստանի կողմից Հայաստանի նկատմամբ ունեցած վարկային պարտավորությունների գծով նախատեսված 229.0 մլն դրամի միջոցներն ամբողջությամբ վճարվել են: Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններին ՀՀ անդամակցության գծով պարտավորությունների կատարմանն ուղղվել է 906.3 մլն դրամ՝ կազմելով իննամսյա ծրագրի 99.1%-ը: Հաշվետու ժամանակահատվածում շուրջ 1.1 մլրդ դրամով ավելացել է արտաքին աղբյուրներից ստացված վարկային և դրամաշնորհային միջոցների մնացորդը: